

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

VALORIZAREA PATRIMONIULUI

MEMORIE ȘI IMAGINE

COLECȚII, COLECȚIONARI, PIAȚA DE ARTĂ

Expert științific

Dr. Ruxandra Dreptu

Avizat,

Numele expertului

Numele managerului de proiect

Conf. univ. dr. Ruxandra Dreptu

Prof. univ. dr. arh. Iuliana Ciotoiu

Semnatura

Semnatura

Data

Data

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

ARGUMENT

Valorizarea patrimoniului este una dintre cele mai importante preocupări ale tuturor operatorilor culturali din lume. Cercetarea și valorizarea istoriei în toate domeniile de specializare prin integrarea promovării și protejării patrimoniului istoric este parte integrantă a conceptului de Dezvoltare Durabilă. O cercetare care nu are o finalitate socială și economică nu mai este valabilă în zilele noastre când se pune accentul pe popularizarea muzeelor și pe investiția în artă. Strategii de atragerea publicului în scop didactic dublat de unul comercial a redimensionat expunerile operelor de artă în muzee și a dus la crearea unor programe culturale pe categorii de vârstă. Astfel, muzeul, și implicit opera de artă devin o parte esențială din peisajul urban și din viața cotidiană. Consumismul are o alternativă estetică cu un mare potențial de atractivitate. Istoria conservă memoria unei națiuni prin consemnarea datelor și faptelor petrecute în decursul timpului. Această memorie este cea care se cere înprospătată continuu și îmbogățită prin cercetarea trecutului dar și a prezentului într-o înlanțuire progresivă. Oameni care au clădit istoria, care au adăugat valoare unui domeniu de activitate stau în spatele multor realizări care tind să fie ignorate la ora actuală. Este datoria cercetătorilor de a readuce în atenția beneficiarilor contemporani aceste figuri. Muzeele private au dispărut, despre colecționari se știu prea puține lucruri, dar au rămas obiectele colecționate cu pasiune și cu simț civic. Fără memoria trecutului nu se poate construi viitorul. Viitorul înseamnă imagine ca bază a unei societăți sănătoase.

Cursul pe care îl propun, în calitate de istoric de artă și de expert în bunuri cu semnificație artistică acreditat de Ministerul Culturii se referă la fenomenul colecționismului și la colecțiile private, și la piața de artă. Abilitățile pe care le vor dobândi studenții vor consta în cunoștințe în domeniile muzeologiei, a colecționismului și a pieței de artă, a strategiilor de piață și a caracteristicilor operelor de artă care ajung pe piață în casele de licitații sau galerii de antichități. O bună cunoaștere a mecanismelor pieței cu implicații economice implicite formează viitorii operatori culturali. Un grafic al pieței de artă arată că în timpul comunismului colecționismul a scăzut dramatic iar după 1990 a cunoscut o firavă creștere.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Vor fi analizați factorii care au dus la acest fenomen pentru a fi găsite modalități de revigorare a pieței și de impulsionare a publicității colecționismului privat și a donațiilor în vederea deschiderii muzeelor și colecțiilor private.

Valorizarea patrimoniului mobil din domeniul privat este o problemă sensibilă pentru care sunt necesare strategii speciale. Cursul vizează un aspect mai puțin cercetat care ar putea să fie o bază de pornire pentru alegerea unei alternative la carieră, cea de operator cultural pe piața de artă.

Pe piața educațională de la noi nu există programe masterale care să conțină studiul colecționismului și strategiile de revigorare a acestui segment cultural și nici de expertiză a operei de artă. Cunoștințe și abilități în expertiza de artă se dobândesc ca urmare a experienței personale, de regulă a muzeografilor, dar nu există o formă de învățământ specializată.

Operatori ai valorizării patrimoniului public și privat în următoarele domenii:

Muzee și colecții private

Muzeologie

Marketingul pieței de artă

Imagine și branding de țară

Cursul va avea două module

1. Colecții și colecționism
2. Comerțul de artă prin case de licitații, galerii, târguri de artă

1.Colecții private

Constituirea muzeelor și colecțiilor private rămân un deziderat al societății contemporane. Factorul uman are o importanță covârșitoare fiind în același timp și o piedică în valorizarea patrimoniului. Mândria de a deține opere de artă valoroase trebuie exploatată pentru ca aceste colecții în devenire să aibă și un public din afara familiei, așa cum era în perioada interbelică. O societate stabilă acordă o atenție sporită patrimoniului mobil și se

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

adresează nu numai factorilor de decizie oficiali ci și celor privați. Câteva exemple de donații actuale ar putea constitui un exemplu și un impuls pentru donații. Studenții care își vor alege o carieră în acest domeniu vor fi angrenați în discipline conexe de marketing, de studiu continuu al pieței, de management, dar și de psihologie a colecționarului și nu în ultimul rând de noțiuni de istoria artei.

Un domeniu important este cel al sponsorizării, prea puțin reglementat la noi și cu impact slab. Atragerea sponsorilor pentru activități culturale, dar și pentru achiziționarea de opere de artă pentru muzee și circuitul public este o știință în sine care presupune strategii speciale structurate pe necesități și pe un public țintă.

Studierea dezvoltării colecționismului la noi, constituit după modelul francez, reprezintă un obiectiv major pentru înțelegerea unui moment important în istoria României. Înființarea colecțiilor private și a muzeelor private au avut o motivație de ordin social. Dispariția acestora a fost o consecință politică. Se fac referiri tot mai dese la perioada interbelică în care s-a simțit o stabilitate economică ce a permis dezvoltarea mai multor sectoare ale culturii și implementarea unor noi paradigme. Încă de la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX înființarea muzeelor private, a colecțiilor private, colecționismul în general, a dus la atragerea în țară a unui patrimoniu care, în timp, a contribuit la realizarea unei baze solide pentru edificarea României moderne în concordanță cu statele europene.

Colecțiile private au constituit un factor decisiv pentru dezvoltarea României moderne dovedind deschiderea spre Occident, intensificarea relațiilor comerciale și culturale cu state de influență precum Franța, Italia și Germania.

Dintre temele propuse:

Cercetarea istoricului colecționismului, a muzeologizării, înființarea muzeelor private la noi și în Europa

Cercetarea istorică în arhive și mărturiile scrise ale colecționismului în România

Cercetarea fenomenului colecționismului în diferite țări europene la începutul secolului XX.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Rolul monarhiei în constituirea colecționismului. Colecția regală ca patrimoniu de bază pentru Muzeul Național de artă a României.

Extinderea colecționismului la arta contemporană și nu numai la arta consacrată.

Dobândirea de abilități:

Abilități de elaborare a unei politici publice trans-sectoriale prin cunoașterea legăturii sectoarelor culturale cu cele economice și cu cele educaționale.

Abilități de elaborare și promovare de studii și cercetări accesibile publicului privind patrimoniul și valorizarea acestuia.

Abilități de interogare a publicului pentru realizarea unor oferte culturale care să satisfacă nevoia de artă și să promoveze activitățile culturale în spațiile muzeistice.

Abilități de promovare a rolului activ al instituțiilor culturale ca parte integrantă a vieții sociale în privința ofertei de servicii culturale.

Abilități în studiul evoluției cererii și ofertei pe piața de artă în vederea promovării calității prin fundamentarea politicilor culturale.

Abilitatea de a argumenta și atrage interesul investitorilor pentru revitalizarea colecționismului și a muzeelor private.

Abilitatea unei concepții integratoare privind punerea în valoare a patrimoniului istoric mobil.

Abilități în cercetarea colecționismului în centrele urbane și cele rurale pentru înțelegerea determinantelor motivaționale ale colecționării unei anumite categorii de obiecte.

Analiza competentă a tipurilor de obiecte de artă colecționate și întocmirea fișelor analitice de evidență atunci când este necesar.

Abilități de atragere a colecționarilor pentru investiții de calitate.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Abilități de atragere a sponsorilor în vederea conservării și restaurării operelor de artă, a achizițiilor și a expunerii în muzee din țară și străinătate.

Abilități de analiză a factorilor legislativi, economici și politici care au contribuit la scăderea colecționismului la noi în țară și de remediere a acestora.

2. Piața de artă – casele de licitații

După 1990 au fost înființate și în România casele de licitații unde sunt comercializate opere de artă.. Apariția caselor de licitații a fost o urmare firească a desființării legii patrimoniului și a liberalizării comerțului de artă, dar și a cererii în investiții în artă a noilor îmbogățiți. Ca urmare au apărut noi specializări și noi oferte pe piața muncii, de la manager de casă de licitații la expert în artă, cu multiple implicații în sectorul economic. În perioada interbelică casa de licitații de unde erau cumpărate obiecte de artă era cea din Paris, Drouot. La ora actuală case de licitații renumite cum ar Sotheby's, înființată în 1744 la Londra sau Christie's înființată în 1766, tot la Londra, mbele cu filiale în Statele Unite ale Americii și în toată lumea oferă servicii care depășesc licitația, cum ar fi: serviciu de consultanță și consiliere corporațiilor pentru achiziționarea operelor de artă, evaluări, consiliere privind taxele și moștenirile, vânzări private, servicii oferite muzeelor, dar și oportunități în carieră pentru cei interesați. Sunt organizate cursuri și programe de inițiere în piața de artă și domeniile conexe. Casele de licitații din străinătate au o îndelungată experiență și sunt organizate după necesitățile țării respective. Cea mai importantă casă de licitații din România este „Artmark”, în mare, cu un program asemănător cu cel al caselor de licitații din străinătate, adaptat necesităților și cerințelor de la noi. Obiectele comercializate cu cel mai mare succes sunt tablourile pictorilor români interbelici care ajung la o cotă de piață din ce în ce mai mare. În politica de vânzări intră și strategia de lărgire a pieței spre arta contemporană, un segment pentru care cererea este încă foarte redusă. Comerțul de artă a devenit, cu timpul, rentabil având în vedere faptul că s-au înmulțit casele de licitații, de exemplu casa de licitații „Goldart” sau „Grimberg”, iar cea mai veche, înființată în 1990, „Alis” încă este profitabilă.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

În ultimul timp au apărut noi medii de valorizare, cum este cel on-line. Licitățiile pot fi făcute și pe această cale, fără o participare directă în sala de licitații sau fără licitația telefonică.

Teme propuse

Istoricul magazinelor de antichități și a caselor de licitație

Investiția în artă. Pe ce să cheltuim banii.

Cine cumpără și cine vinde

Cota artistului și cum crește

Studiul obiectivelor caselor de licitații

Studiul pieței care presupune o analiză a preferințelor cumpărătorilor.

Programele culturale inițiate de casele de licitații

Ceea ce nu se vede din afară: primirea obiectelor în regim de consignație, depozitare și conservare, pregătirea loturilor pentru sesiunile de licitație

Metodologia întocmirii fișei de prezentare a operei de artă

Oferta actuală de cursuri de nivel licența sau masterat este foarte slab reprezentată teoretic în domeniul pieței de artă. UNARTE are la Facultatea de Pedagogia artei un curs de un semestru *Noțiuni de ambientare conventională și neconventională în spații sociale și culturale* și un curs opțional de *Marketing*, iar Universitatea din București Facultatea de Istorie are de curând un program masteral *Master de Management al bunurilor culturale* care se referă în mod special la valorizarea patrimoniului prin programe de turism cultural.

Un modul de educație în domeniul pieței de artă poate ajuta la completarea informațiilor academice obținute în cadrul unui program masteral în valorizarea patrimoniului și la un avantaj competitiv pe piața de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

muncă de profil, prin diminuarea diferențelor sociale și informaționale dintre școală (studiile absolvite) și muncă (activitatea profesională).

Abilități dobândite

Abilitățile dobândite de studenți oferă posibilitatea specializării într-un domeniu țintă cum ar fi valorizarea patrimoniului privat. Un domeniu în dezvoltare la ora actuală este cel care vizează piața de artă, care presupune cunoștințe nu numai de istoria artei, ci și economice, sociale și psihologice. Un bun operator pe piața de artă trebuie să fie la curent cu posibilitățile de investiție în artă, cu cerințele pieței și cu strategii de marketing. Pe de o parte este atent la factorul uman și nevoile de artă ale acestuia, la cerere și ofertă, pe de altă parte la obiectul de artă, la modalitatea de prezentare (publicitate), stare de conservare și restaurare.

Metodologia expertizei de artă, la ora actuală, cuprinde diferite domenii:

Artă plastică: pictură, sculptură, grafică. Specializări pentru un artist, o grupare sau o perioadă (se dorește o strictă specializare pentru o perioadă cât mai scurtă).

Arte decorative: sticlă, metal, lemn, bijuterii

Mobilier

- Cunoștințe în privința metodologiei de întocmire a fișelor de expertiză, modalitatea în care se face expertiza – tehnică, vizuală și documentară.
- Pregătirea documentației – întocmirea certificatelor de autenticitate, a fișelor de expertiză, a contractelor de vânzare-cumpărare, de asigurare și transport, a custodiilor
- Abilități curatoriale, modalități de expunere în muzee, expuneri temporare în spații alternative
- Abilități de P.R.
- Abilități în marketingul pieței de artă
- Abilități în atragerea colecționarilor privați spre investiții în artă prin programe de informare și cursuri de istoria artei pentru perioadele de interes: știi ce cumperi.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

-Abilități în cunoașterea mecanismelor de sponsorizare a activităților culturale cum sunt târgurile de artă cu impact național și internațional.

-Abilități în metodologia stabilirii cotei de artist

-Abilități în comunicare cu investitori

-Abilități de comunicare cu artiștii, potențiali vânzători ai propriei opere.

Metode de predare

- a) Se va pune accentul pe formarea abilităților atitudinale și tehnice oferite de prelegere și relevanța acestora pentru un viitor traseu de carieră.
- b) Bibliografia specifică comentată
- c) Material didactic utilizat –
  - referințe bibliografice,
  - proiecții comentate
  - sporirea gradului de atractivitate prin simularea procesului de licitare.
- d) Metodele de predare:
  - prelegere în sală de curs
  - deplasări la muzee și case de licitații.
  - Interviuri cu operatori culturali din domeniu.
  - Prezența la licitații.
- e) Modul de verificare/cerinte specifice:
  - Întocmirea de referate după cărțile recomandate în bibliografie
  - testare și evaluare a fiecărui cursant pe baza unor chestionare prin care vor fi verificate: însușirea cunoștințelor, gradul de interes și de așteptare al cursului

Modulul I Colecții și colecționari

În 1834 din inițiativa marelui vornic Mihalache Ghica a fost înființat primul muzeu din București în “odăile de jos de lângă porțița curții Mănăstirii Sf. Sava” cu scopul de “a strange feluri de colecții spre luminarea istoriei naturale a acestei țări, cum a strânge acolo câte

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

antichități se mai găsesc risipite printr-acest Prințipat care ar putea da oareșicare lumină asupra istoriei nației noastre.” (Petre Oprea: *În lumea artelor plastice: studii, comunicări, vizite, întâlniri*, ed. Maiko, 2011). Cu acest prilej, Domnitorul Alexandru Dimitrie Ghica donează piese numismatice, arheologice și de științe naturale din colecția personală. Noul muzeu era condus de pictorul, profesor de desen la școala Sf. Sava, Carol Wallenstein. Un an mai târziu muzeul de “antichități și rarități, colecții de tablouri antice și curiozități naturale” era menționat în Manualul de geografie al profesorului Iosif Genilie.

Inițial, muzeul era alcătuit ca un cabinet de curiozități, cu obiecte din diferite domenii, accentul punându-se pe ceea ce se considera reprezentativ pentru țară- în primul rând obiecte din săpături arheologice, monede, apoi științele naturii. Prima galerie de artă, organizată în 1850 printr-un ofis domnesc de către domnitorul Barbu Știrbei tot în clădirea școlii, are un scop educativ. Primele lucrări vor fi cele cu subiect istoric: de Tattarescu, Petre Alexandrescu, C. Lecca, Petre Mateescu, dar și copii după artiști străini. O dată cu înființarea Școlii naționale de arte frumoase din 1864, în scop didactic, este propusă deschiderea Pinacotecii care număra, la început, 112 lucrări, “tablouri, copii, sculpturi, desene, reproduceri galvano-plastice, obiecte de ceară.”

Constituirea pinacotecii, a galeriilor și a colecțiilor particulare de artă este o dovadă a depășirii fazei academiste, demonstrative prin necesitatea afirmării conștiinței naționale, în favoarea unei particularizări și a unei deschideri spre modernitate. Galeria de artă se desprinde de școală și funcționează independent pentru publicul larg. Scopul didactic este înlocuit de cel estetic. Subiectele impuse la sfârșitul secolului XIX, scena bataillistă, portretul de aparat, peisajul pitoresc nu mai ocupă primul loc nici pentru organizatori și nici pentru spectatori. Călătoriile de studii în străinătate, contactul cu civilizația occidentală operase o majoră schimbare a gustului. Originalitatea și valoarea artistică devin criteriile judecării operei de artă și a colecționismului. Noțiunea de patrimoniu dobândește un nou sens. Nu numai monumentele istorice, arheologia, numismatica și științele naturii constituie patrimoniu național, ci și obiectul de artă unicat și original.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Valorizarea patrimoniului

Definiția patrimoniului

Definiția simplă a patrimoniul național este cea care stipulează alcătuirea din bunurile mobile și imobile reprezentative pentru cultura unui popor. Altfel spus, moștenirea trecutului pentru generațiile viitoare. Francoise Choay face o diferență între accepțiunea veche a termenului de patrimoniu “legat de structurile familiale, economice și juridice ale unei societăți stabile, înrădăcinate în spațiu și timp” și cea nouă “când modificat de diverse adjective (genetic, natural, istoric..), a devenit un concept “nomad”. Perspectiva din care este abordat astăzi patrimonial istoric este una de anvergură, de relaționare universal-interdisciplinară.

Patrimoniul nu este o noțiune abstractă. Presupune cercetare, selecție, conservare și restaurare. Pentru conservarea patrimoniului este necesară existența unei coeziuni sociale, a unui interes sporit și a unei griji care să se manifeste prin respectul pentru moștenirea culturală.

Un concept semnificativ, memoria, s-a alăturat celui de patrimoniu, în mod firesc, ca o necesitate de a cuprinde toate aspectele materiale și spirituale care decurg din valorizarea și conservarea trecutului. În epoca actuală trecutul nu mai este îndepărtat. Din ce în ce mai multă atenție este acordată prezentului în perspectiva viitorului. A păstra și a revigora memoria unui popor este o preocupare care a dobândit dimensiuni imense datorită diversificării domeniilor de manifestare. Întrebarea care se pune constant este: Ce păstrăm? În privința monumentelor lucrurile sunt clare deoarece criteriile de selecție se referă la vechime și reprezentativitatea istorică și arhitecturală, dar, de la sfârșitul secolului XIX și până acum, patrimoniul s-a îmbogățit cu ceea ce este desemnat ca arhitectură minoră, vernaculară și industrială. Datorită progresului, a industrializării, orașele își extind teritoriul în dauna satului considerat ca păstrător de tradiție, acesta riscând să dispară. Și aici intervine tocmai nevoia de a salva și de a conserva arhitectura specifică, dar și folclorul.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

În anul 1892 este înființată prin decret regal Comisiunea Monumentelor istorice sub autoritatea Ministerului Instrucțiunii Publice cu 5 membri: Vasile Urechia, Titu Maiorescu, Constantin C. Arion, G. Tocilescu și George Sterian. Modelul a fost cel francez. În 1937, în Franța este constituită prima Comisie a monumentelor istorice. În buletinul comisiei sunt publicate studii și imagini cu monumente considerate importante pentru țară.

Studentii au posibilitatea de a consulta cu titlu informativ, pe internet, aceste buletine. Ei vor întocmi liste de monumente și vor analiza din punct de vedere istoric și arhitectural valabilitatea în zilele noastre a apartenenței la patrimoniul a monumentelor respective.

Conștientizarea necesității dezvoltării culturale. Problema identității naționale avea o componentă culturală. În această lumină s-au constituit primele muzee și colecții private, donate ulterior statului pentru a fi incluse în circuitul public:

- Pinacoteca Statului
  - Muzeul Simu
  - Muzeul Kalinderu
  - Muzeul Toma Stelian
- Muzeul de antichități, condus de C.C. Arion
- Muzeul țăranului, sub conducerea lui Tzigara-Samurçaș

-România modernă

-Rolul monarhiei

-Colecția regală

Monarhia a avut un rol important în constituirea României moderne. Datorită programului riguros de guvernare, regele Carol I a reușit să aducă țara în rândul statelor occidentale care i-au servit ca model. În perioada aceasta România și-a câștigat independența față de Imperiul Otoman (războiul de independență din 1877) și a fost întocmit planul de reconstrucție al țării. Au fost invitați arhitecți străini cărora le datorăm construcția unor monumente de arhitectură. Programul a fost continuat de regele Ferdinand și de regina Maria

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

a căror contribuție istorică majoră a fost alipirea Transilvaniei la țara –mamă. În această perioadă tulbure străbătută de evenimente majore definirea identității naționale devine un deziderat major.

Identitatea unei națiuni este definită prin specificitate, printr-un mod de a trăi și de a se exprima, prin opțiunile pe care le face și prin materializarea acestora, și nu în ultimul rând prin calitate. Trăsătura unică ar trebui să fie ușor de recunoscut, dar plasată într-un context larg, universal, granița se estompează contaminându-se cu influențe provenite din vecinătate. Patrimoniul național, acea aglomerare de obiecte de mare valoare care formează tezaurul unei țări, este alcătuit după anumite standarde care țin cont și de raritatea acestora din cadrul unui areal geografic.. Patrimonializarea înseamnă o privire în trecut și una în viitor fiind un fenomen deschis care se îmbogățește continuu. Totodată, patrimoniul desemnează reperele istorice ale unei țări. Monumentele de arhitectură sunt cele mai vechi mărturii ale existenței unui popor. Lăsăm deoparte arheologia și paleontologia care sunt *work in progress* surprinzător și interpretabil, pentru a ne concentra asupra lucrurilor palpabile și clare. Modalitatea de a construi, de a locui, amplasarea casei, bisericii, clădirilor administrative, raportul dintre centru și periferie sunt elemente care se încadrează într-o arie mai largă de preocupări, definind spiritualitatea comunității. Respectul public pentru realizările trecutului are rădăcini în mândria națională, exacerbată după câștigarea independenței. Ocrotirea patrimoniului devine o preocupare permanentă care vizează statul, ca oficialitate, dar este și o datorie cetățenească.

Pentru consolidarea monarhiei și a bunului renume, Casa regală construiește din visteria personală Castelul Peleş și începe constituirea colecției regale. Muzeul Național de Artă a României este alcătuit în mare parte din obiectele colecționate de regele Carol I și de regina Elisabeta.

După modelul marilor case regale din Europa, Carol I începe alcătuirea propriei colecții de artă. Bibliotecarul Regelui Carol I, Leo Bachlin va fi desemnat responsabil cu achizițiile. Un lot important de tablouri provine din colecția Bamberg, a fostului consul al Germaniei la Genova și Paris. Acesta achiziționase o parte din Galeria spaniolă a lui Louis-

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Philippe d'Orleans de la Luvru pusă în vânzare la Londra în 1853, și o alta din colecțiile mareșalului Soult și a marchizului de Las Marismas vândute la Paris.

Catalogul colecției este publicat la Paris la editorul Brau în 1898 și numără 214 tablouri: 91 de pictură italiană, 15 germană, 51 flamandă și olandeză, 27 franceză, 1 engleză. Printre numele celebre figurează: El Greco, Tintoretto, Rembrandt, Rubens, Carpaccio, etc. Colecția Coroanei este donată statului prin testamentul Regelui Carol I.

Studentii vor studia și vor reconstitui colecția regală în timpul vizitelor la muzeu. De asemenea, vor consulta documente de arhivă pentru a înțelege mecanismele colecționismului.

Bibliografie sugerată:

Alexandru Busuioceanu: *Colecția Regală de pictură*, Boabe de grâu, 1932

Gabriel Badea-Păun: *Carmen Sylva. Uimitoarea regină a României, 1843-1916*, București, Editura Humanitas, 2003, ediția a II-a revăzută și adăugită, 2007

Nicolae Iorga: *Politica externă a regelui Carol I*, București, 1923

Mite Kremnitz: *Regele Carol I al României: o biografie*, Iași, 1995

Adrian Silvan Ionescu: *Regina Maria și America*, NoiMedia Print, 2009

Suciu, Dumitru, *Monarhia și făurirea României Mari 1866-1918*, București, 1997

Familia Regală. O istorie în imagini, Editura Cetatea de Scaun, 2009

Andrei Buga: *Colecția Regală de artă contemporană*, UnARTE, 2011

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Piața de artă

După 1990 au fost înființate casele de licitații, dar numai în ultimii ani acestea au început să funcționeze cu succes. Este un fenomen firesc în măsura în care și piața de capital s-a stabilizat, și a fost constituită clasa socială a marilor bogătași.

Casele de licitații din București

Artmark

Cea mai importantă casă de licitații, la ora actuală, este Artmark. Înființată în urmă cu câțiva ani, a avut o politică agresivă de promovare și a reușit să se afirme și pe plan internațional. Spre deosebire de celelalte case de licitații care au mai degrabă aerul unei afaceri de familie, Artmark a investit un capital consistent în: imagine și reclamă asociindu-se cu firme puternice pe plan economic.

Voi enumera câteva dintre strategiile reușitei:

Instalarea într-un sediu elegant, casa Cesianu, în centrul capitalei.

Publicarea cataloagelor de expoziții într-un format elegant cu reproduceri de calitate și texte explicative pentru fiecare lucrare.

Atragerea unor experți renumiți pentru fiecare categorie de obiecte care intră în licitație și pe cât posibil pentru pictori și curente artistice importante.

Organizarea licitațiilor în spațiile elegante ale celor mai bune hoteluri bucureștene.

Publicarea indexului pieței de artă.

Posibilitatea de a licita telefonic.

Newsletter pe e-mail

Transmiterea catalogului de licitație pe mail și posibilitatea descărcării acestuia.

Activități conexe

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Magazin de obiecte de artă în incinta palatului Cesianu

Organizarea de evenimente culturale, de cursuri de istoria artei, contra cost, pentru amatorii de artă din medii diverse, inclusiv bancheri, colecționari, anticari.

Adăugarea la portofoliul vânzărilor a unui segment nou, cel imobiliar.

Valorizarea patrimoniului este mult mai clară prin această nouă inițiativă. Artmark prezintă pe site case, palate mai puțin cunoscute sau chiar necunoscute publicului cu o fișă de monument.

În urmă cu câțiva ani, Artmark în colaborare cu Muzeul de artă și istorie a municipiului București a oferit spațiile palatului Cesianu pentru expunerea unor lucrări reprezentative din pinacoteca bucureșteană care este depozitată de ani de zile în lipsa unui local muzeistic. Cu acest prilej a fost adoptată o inițiativă salutară sub titlul: „adoptă un tablou” care presupunea donații pentru restaurare.

GoldArt

Luminița și Alexandru Ghilduș.

Alis

Prima casă de licitații a fost Alis. Printre primii experți au fost: Petre Oprea, Rosei, Yvette Fulicea și Radu Ionescu

Grimberg

Deschisă recent, în 2013 are un nou sediu în strada Postelnicului, la șosea. Comercializează pictură și grafică românească.

În anii 90 patronul, domnul Grimberg, deschisese un magazin de antichități cu numele Da Vinci, pe Calea Victoriei. Pasiunea a rămas vie în ciuda eșecului financiar și a deschis după aproape 20 de ani casa de licitații.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Expertiza operei de artă

Grigorescu și Andreescu

Înainte de a prezenta metodologia întocmirii fișei de expertiză, este necesară expunerea câtorva date referitoare la cei mai bine vânduți pictori, Nicolae Grigorescu și Ioan Andreescu.

Eclectismul care a caracterizat arta românească la mijlocul secolului XIX este urmat de o structurare stilistică definitivă, fundamentată pe o viziune artistică modernă. Ruptura de tradiția portretistică și de formalismul picturii de șevalet, inițiată de Theodor Aman este urmată de preferința pentru pictura în aer liber și de folosirea unei noi tehnici picturale, numită non-finito (sugestia de neterminat) practică de Nicolae Grigorescu și Ioan Andreescu, cei mai reprezentativi prin originalitate pictori ai istoriei artei românești.

Anul 1864, dată la care este expusă la Paris lucrarea lui Manet, "Dejunul pe iarbă" reprezintă, după Gaetan Picon, nașterea picturii moderne. Prezența pictorilor români în Franța, la Paris și Barbizon, simultaneitatea adoptării noilor principii picturale ale plein-air-ismului, îi plasează pe aceștia alături de confrății francezi în desfășurarea procesului de formare a unei noi viziuni plastice: radicalizarea limbajului prin folosirea descompunerilor cromatice, a amestecului optic, problemele de ecleraj, calitatea de instantaneu impus de opțiunea pictorului de a surprinde pe pânză un anumit moment al zilei, concentrarea tematică asupra peisajului. Pentru prima dată, în istoria artelor plastice, problema timpului și mai precis a duratei devine prioritară față de cea a spațiului. Pictorii părăsesc atelierul, își instalează șevaletul în aer liber și pictează natura și măruntele întâmplări ale zilei, ignorând în mod deliberat orice sugestie de idealizare. Subiectele tablourilor sint decupaje din universul cotidian, banal și lipsit de pitoresc. Preocuparea pentru aspect face ca pura vizualitate să suplinească ideea, conținutul conceptual.

Nicolae Grigorescu își începe activitatea la 11 ani, ca pictor iconar, ucenic al lui Anton Chladek. Până la plecarea la Paris, cu bursa obținută cu sprijinul lui Mihail Kogălniceanu, Grigorescu pictează icoane și fresce la biserici și mănăstiri – Băicoi, Zamfira, Căldărușani, Agapia. În 1861 intră în atelierul lui Sebastien Cornu, la Paris, dar, la scurt timp, pleacă la Barbizon și se alătură pictorilor Courbet, Millet, Rousseau.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Creația lui Grigorescu va sta sub semnul călătoriilor, prin țară, dar și prin Europa, fiind într-un permanent contact cu tendințele și curente artistice ale epocii. În perioada 1873-1874 vizitează Italia, Viena, Grecia, Constantinople. Revine, în repetate rânduri în Franța, pictând nu numai la Paris și Barbizon, ci și în Bretagne – de unde provin peisaje, din Vitre, Denan, scene din viața cotidiană și portrete. Participă frecvent la expoziții în Paris, în 1867, cu 11 lucrări la Expoziția internațională, în 1868 alături de pictorii barbizoniști, când Napoleon al III-lea îi cumpără o lucrare, în 1869, 1877, în 1880 repurtează un mare succes cu lucrarea “Evreul cu gîsca”, iar în 1885 deschide în Boulevard des Italiens o expoziție personală. În tot acest interval de timp, Grigorescu expune și la București, la expozițiile organizate de Amicii belezilor arte, a Artiștilor în viață, la Intim Club, Tinerimea Artistică etc.

Primele expuneri stîrnesc opinii contradictorii, “deoarece nu sînt destul de finite”, artistul “neglijază în aparență cutare parte, tocmai spre a face mai simțit triumful celorlalte” (Cezar Boliac) și dovedesc “superficialitate” (Iacob Negruzzi).

Participarea cu 146 de lucrări din 1871, la Expoziția „Amicii belezilor arte” îl consacra definitiv. Devine astfel model pentru tinerii pictori – din 1884 este maestrul recunoscut al lui Luchian și Petrașcu, alții vor prelua tehnica impresionistă și subiectele emoționante fără discernămînt, ca simplii imitatori, alții vor interpreta critic și original opera și creatorul.

Etapela creației lui Grigorescu cuprind tematici și tehnici diverse, cu același ochi atent la subtilele schimbări din lumea sensibilă: „În sufletul tău e taina care dă viață pînzei, nu în forma și culoarea exactă a lucrurilor.” Atît în portret, cît și în peisaj, Grigorescu este interesat de aspectul nevăzut, de semnificație pe care încearcă să o înțeleagă și să o redea corespunzător, exersîndu-și paleta în stilurile, realism, impresionism, postimpresionism, fidel însă propriei concepții și viziuni artistice, cu o amprentă proprie care îi definește opera. Modelul francez rămîne un punct de referință și Parisul o a doua casă, dar în același timp se constituie modelul românesc prin exaltarea valorilor morale și etice din mediul rural, prin reevaluarea folclorului. Eminescu, Odobescu, Hașdeu sînt culegători de folclor. Interesul pentru peisajul românesc și pentru cultura populară intră în conștiința scriitorilor și artiștilor. Oameni importanți ai epocii, boieri de vază constituie și colecțiile particulare: Esarcu, Várnnav, Costache Negri, Kogălniceanu, Ion Ghica. Grigorescu este și el captat de această efervescență

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

culturală pentru construirea imaginii unei Românie idealizate. Portretele de țărani și țărăcuțe, de ciobănași, peisajele rurale și în special carele cu boi vor fi transformate, în timp, în embleme naționale, iar artistul, în final va deveni exponentul specificului național. Această etapă din creația lui nu este decât transpunerea în tematica „românească” a unei viziuni exersate în toate domeniile, ca o traducere în limbaj specific a modalităților de expresie caracteristice epocii moderne.

Personalitatea lui Grigorescu se conturează și prin prietenii: George Bellu (Georges de Bellio, pe care îl cunoaște la Paris), marele colecționar a cărui colecție de impresioniști francezi este expusă la Musée Marmottan din Paris, Vlahuță, Delavrancea, Caragiale, dar și prin lecturi. Studiază la Paris „Etude sur la nature” De Bernardin de Saint Pierre și pe Buffon, este un cititor al lui Cervantes, Musset, Beranger, Heine.

Opera lui Grigorescu este aproximată la 4000 de picturi și desene.

Ioan Andreescu nu este un urmaș al lui Grigorescu, ci un colateral. Creația sa va oscila între cele două zone de coagulare ale demersului artistic – Franța – Barbizon, Paris și România, București, Buzău. Decupajul în peisaj este același, prin conceptualizarea sentimentului tragic al existenței, tradus în cromatică prin folosirea griurilor și a culorilor de pământ și prin reducerea la esență a tematicii. Numit de Delavrancea artist, poet și filosof, Andreescu este interpretat în registrul grav, opera lui fiind lacunară și austeră.

Debutul public are loc în 1874 prin participarea la Expoziția artiștilor în viață, unde este remarcat tabloul „Coacăze”. Expune în 1876 la Expoziția Amicii bebelor arte”, la București, apoi în 1878 la Buzău, unde era profesor de desen, în cafeneaua hotelului Europa și la București, în vitrina agenției muzicale a lui Alexis Gebauer, de pe Podul Mogoșoaia, în 1881 la Expoziția artiștilor în viață.

În 1877, Andreescu își începe studiile la Academie Julian, în Paris, dar la scurt timp își mută atelierul în aer liber, la Barbizon și apoi în provincia franceză, alegând posibilitatea de a se exprima liber, în acord cu propriile necesități creatoare. El va expune alături de pictorii impresioniști, Renoir și Monet, participând, de fiecare dată când are ocazia, la expoziții organizate în capitala Franței, în 1879, 1880, 1881. De la data primei călătorii în Franța și

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

până la sfârșitul vieții, care va surveni în 1882, la doar 32 de ani, va călători între Franța și România, stabilindu-și atelierul în diferite locuri, alese spontan, sub influența directă a peisajului, a chemării pe care o simte privind desfășurarea mereu schimbătoare a luminii. Spre deosebire de Grigorescu, Andreescu ajunge la Barbizon când școala își încetatse activitatea, „Emoțiile trăite de Andreescu la Barbizon și în pădurea de la Fontainbleau îl influențează propriu-zis, iar nu pictura barbizonistă însăși” (R. Bogdan, „Andreescu”, p. 404).

Model de fișă de expertiză

Categorie: Artă modernă românească

Autor: **Nicolae Grigorescu** (1832 – 1907)

Titlu: *Car cu boi (Întoarcerea de la târg)*

Date de identificare, tehnică, dimensiuni, semnătură:

Ulei pe pânză

35,5 x 65,5

Semnat, datat cu roșu dreapta jos: Grigorescu 1902

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Este o lucrare autentică de Nicolae Grigorescu

Compoziția

Lucrarea este împărțită în două registre orizontale prin linia orizontului. În partea superioară care ocupă o treime din lucrare este pictat cerul albastru ceruleum cu nori albi, împăstați. În partea inferioară este plasat convoiul de care cu boi care se pierd în depărtare pînă la linia orizontului. În prim plan, în centrul compoziției sînt boii care trag un car cu cîteva personaje. În stînga este un pîlc de copaci.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Cromatică este luminoasă cu o dominantă de culori calde, alb nuanțat cu ocru, brunuri și gris de amestec, verde divers și brun la linia orizontului și la vegetația din stînga.

Culorile sînt aplicate în pastă, mai împăstat în anumite zone pentru a reflecta lumina – de pildă la boii din prim plan și la elementele care se pierd în zare. Tușele sînt direcționate în funcție de obiectul reprezentat, dar în general sînt mărunte. Pictorul folosește și în această lucrare tehnica blickurilor albe pentru a crea contraste.

Mișcarea este sugerată prin înclinația roților, poziția aplecată a vechilului, aspectul boilor. Momentul zilei, amiaza, este redat prin umbra lăsată de boi.

Tipul de compoziție și perspectiva sînt caracteristice lui Nicolae Grigorescu – maniera în care sînt pictate carele, personajele, boii în mers, cu tușe prelungi, cu accentele de gris în zona genunchilor, a boturilor și a urechilor, pentru ca la următorii culoarea să se dizolve în lumină în maniera impresionistilor.

Compoziția este echilibrată prin zona de vegetație din stînga.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Tema carelor cu boi este frecventă în creația lui Nicolae Grigorescu, numeroase lucrări fiind expuse în Muzeu și reproduse în albume – toate prezentând aceleleași elemente definitorii pentru autenticitatea lor.

Tehnica

Lucrarea este pictată pe pânză deasă, de bună calitate, prinsă pe un șasiu de asemenea de bună calitate, cu pene rotunjite, caracteristic tablourilor pictate de Nicolae Grigorescu, unul dintre cei mai exigenți pictori în privința materialelor folosite.

În urma examinării cu lampa UV s-a constatat că lucrarea nu prezintă intervenții ulterioare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Semnătura este autentică, trasată cu pensula cu pastă roșu, cu terminația oblică și continuată cu datarea.

În concluzie – *Caru cu boi – întoarcerea de la târg* este o lucrare autentică de Nicolae Grigorescu.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Avizat,

Numele expertului

Numele managerului de proiect

Conf. univ. dr. Ruxandra Dreptu

Prof. univ. dr. arh. Iuliana Ciotoiu

Semnatura

Semnatura

Data

Data

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

COLECȚII PRIVATE DE ARTĂ

MOTIVAȚIA COLECȚIONISMULUI

Pasiunea pentru artă

Investiția în artă

Termenul de colecționar este prea vast. Colecționismului de artă, la noi, la sfârșitul secolului XIX a avut două motivații: una care provine din moda vremii- pasiunea amatorilor de artă de a achiziționa obiecte frumoase pentru propria plăcere a contemplării care definește un statut social, și o alta care rezidă din datoria civică de a aduce în țară obiecte de artă care să reprezinte baza viitoarelor muzee.

CATEGORII DE COLECȚIONARI PRIVAȚI

Comerțul cu artă până la al doilea război mondial

În perioada dintre cele două războaie mondiale o serie întreagă de oameni din variate domenii de activitate și-au constituit colecții de tablouri, de numismatică, de discuri de muzică clasică, de icoane și artă populară. Aceste mici colecții particulare s-au risipit și au rămas doar consemnări ale amintirilor contemporanilor. Dar, au fost și colecționari importanți care și-au donat parte din colecții pentru îmbogățirea recent înființatelor muzee sau a Pinacotecii. Alții au colecționat țintit, o anumite categorie de lucrări, cum a fost cazul doctorului Ion Cantacuzino pasionat de gravuri și a cărui colecție însuma 10000 de gravuri de la Durer la Daumier, Gheorghe Răut avea numeroase lucrări de Theodor Pallady, iar Moise Weinberg, de Iser.

Achizițiile erau făcute de la Paris din atelierelor pictorilor sau de la „Maison de vente Drouot”, din Paris, cea mai mare casă de licitații din epocă. Obiectele orientale erau

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

cumpărate în timpul călătoriilor sau din București prin intermediari. O astfel de colecție este colecția Beza, mutată din casa de pe strada Berzei la Muzeul Colecțiilor de artă.

Comerțul cu artă se făcea prin vânzare directă de la artiști, din atelier, din expoziții sau de la magazinele de artă destul de numeroase. Pe Calea Victoriei erau următoarele magazine: „Louisa Maser”, la numărul 146, „Jean Kehaioglu”, la 128, „Casa artelor”, la 89, „Armand”, la 118, „Artă veche” a lui Stavro Barayamoglu și Ionel Grumberg, la 73, „Arta clasică” a lui Avram H. Papazian, la 110, „Arta antică” a lui Strulovici, la 73, „Tartarian A&Nefian S.” la 137, „Ardas Doroteul Român” a lui Florin Abrudeanu, la 83. Toate aceste magazine sunt consemnate în Anuarul de adrese din Municipiul București din 1938.

Pe lângă magazinele specializate mai erau și negustorii ambulanti și renumitul „Taica Lazăr”, negustor de haine vechi, unde un cunoscător putea găsi și achiziționa la prețuri foarte mici obiecte valoroase scăpate de sub controlul ochiului vigilent al negustorului. Acest comerț de lucruri vechi se făcea în zona Bărăției. Strada pe care era magazinul lui Taica Lazăr, „Păduchele de aur”, era pe strada care a fost numită strada Lazăr, actuala stradă Baia de Fier.

La sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX era moda tombolelor organizate de societățile de binefacere prin care erau vândute la prețuri aleatorii obiecte de artă primite gratuit ca donații. Primele licitații au fost organizate tot de Muntele de pietate, devenit în 1943 Casa de împrumut pe amanet și de păstrare cu sediul inițial în str. Sf. Ioan și apoi într-un spațiu de expunere mai mare în str. Câmpineanu. Licitațiile aveau loc de două ori pe săptămână. Tablourilor vândute li se aplica o taxa de unu la sută. În topul preferințelor cumpărătorilor se aflau lucrările de Grigorescu, Luchian, Pallady, Petrașcu. Această preferință era motivată de renumele pe care si-l făcuseră artiștii nu numai prin calitatea estetică a lucrărilor, ci în special prin cronicarii și criticii de artă care prin articolele publicate în presă aveau o mare influență în orientarea gustului publicului. Ceea ce este simptomatic pentru aceea perioadă este faptul că achizițiile se făceau de către amatorii de artă din rațiuni estetice și nu ca investiții. La acestea se adăuga și concurența dintre colecționari și mândria de a deține opere de valoare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Colecționari care prin natura meseriei veneau în contact cu artiștii

Kubler, patronul cafenelei cu același nume, “atelier de creație” a boemei bucureștene interbelice din care făceau parte scriitori și pictori, era colecționar de pipe și icoane vechi.

Apostol Apostolide (1892-1965), chelner la Athenee Palace și de vagon restaurant pe relația București- Paris, meloman și colecționar de artă. Colecția era formată din discuri cu muzică clasică, tablouri și grafică de pictori români interbelici. O parte se afla la un moștenitor, alta a fost risipită pe la diverși alți colecționari.

Ilie Mirea, colecție de pictură românească alcătuită din tablouri oferite de pictori în schimbul ramelor pe care acesta le confecționa. În anii 80 locuia într-un apartament de bloc unde făcuse un dulap special cu rastele pe care ținea tablourile. Dorinta lui era sa doneze întreaga colecție la Muzeul colecțiilor unde să apară numele *Colecția Ilie Mirea*. Nu a fost acceptată clauza și colecția a fost donată la mai multe muzee.

Atelierele –muzee ale pictorilor

Deși nu există decât informații sporadice în articole, se știe că unii pictorii aveau colecții constituite de dragul de a avea în casă obiecte frumoase care apar în tablouri, fie în interioare, fie în naturile statice, pentru a-și consolida statutul în înalta societate.

Cele mai vechi case-atelier din București devenite muzee sunt cele ale pictorilor Theodor Aman (1832-1892) și Gheorghe Tattarescu, și a familiei de artiști, sculptorul Karl Storck și pictorița Cecilia Cuțescu Storck. cei care au înființat Școala de arte Frumoase din București în anul 1864.

Pentru o mai bună înțelegere a perioadei de efervescență culturală și de reinventare, ca să folosesc un termen la modă, a României, este necesară o trecere în revistă a atmosferei culturale, a inițiativelor, a demersurilor pe care pictorii le-au făcut pentru recunoașterea unui statut nobil și pentru alinierea țării în rândul țărilor europene.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Scurt istoric al evoluției culturale de la mijlocul secolului XIX până la începutul secolului XX

Reuniți în jurul celui mai important pictor al generației, Theodor Aman (1831-1891), artiștii de la mijlocul secolului XIX formează imaginea unui fragment al istoriei artei românești în momentul de structurare a specificului național. În mediul artistic dominat de pictorii iconari și portretiști își vor face apariția pictorii cu o personalitate artistică bine definită, innoitori ai limbajului plastic, Gheorghe Tattarescu (1818-1894), Mihail Ștefănescu (1845?-1886?), Sava Henția (1848-1904), Petre Mateescu (1821-1873), brașoveanul Mișu Popp (1827-1892), ieșenii, Gheorghe Panaiteanu Bardasare (1816-1900), Constantin Stahi (1844-1920), Emanoil P. Bardasare (1850-1935), bănețeanul Nicolae Popescu (1835-1877).

Un scurt interval de timp, de aproximativ zece ani, reprezintă perioada de tranziție de la pictura de influență neoclasică și academistă a „zugravilor de subțire” la pictura modernă a plein-air-ismului. Cele două curente coexistă într-un spațiu istoric referențial de accentuare a sentimentului patriotic prin evenimentele importante, revoluția de la 1848, unirea Principatelor și războiul de independență de la 1877, calat pe un spațiu cultural de formare a școlii românești de artă.

A doua jumătate a secolului XIX este, pentru artiști, epoca romantic- revoluționară, a călătoriilor spre Occident și a investigațiilor culturale ale exotismului oriental, este epoca în care idealurile de libertate stimulează o nouă stare de spirit, de efervescență creatoare, rod al deschiderii europene și al conștiinței regăsirii identității culturale. Este epoca de făurire a României moderne, a innoirilor esențiale în toate domeniile, social, politic, ideologic, de trecere de la Orient la Occident. Desprinderea de vechea mentalitate, balcanic-orientală nu se face brusc, aceasta continuă să existe paralel cu cea europeană, într-o perioadă de tranziție când stau alături costumul oriental în moda masculină și cel european inspirat după revistele franțuzești, narghileaua și țigăretea elegantă, pernele și sofaua și mobilierul diverselor stiluri franțuzești, pasivitatea, lenea levantină și dinamismul avîntat romantic. Nicolae Iorga numește capitala sub domnia lui Barbu Știrbei, „Bucureștii romantismului francez”.

Într-o asemenea atmosferă, o nouă viziune artistică pătrunde în câmpul cultural. Subiectele se diversifică, lumea obiectivă este reconstituită după procedee noi, ideile devin

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

elemente structurante ale limbajului plastic. Artiștii vremii, tineri intelectuali, participanți la evenimentele care au marcat istoria țării, au conștiința importanței implicării active și pe plan cultural la schimbările ce se produc. Ei sînt, nu numai artiști, ci și profesori și întemeietori de școală. Panaiteanu Bardasare continuă activitatea culturală a lui Asachi și înființează în 1860 Școala de arte frumoase din Iași, exemplu urmat din București de Aman, Petre Alexandrescu și Tăttărescu, în 1864. Totodată, într-o amplă acțiune pentru alcătuirea unui album național, la care participau, printre alții, Alexandru Odobescu, Cezar Bolliac, H. Trenk, proiectat de Ministerul Cultelor, Tăttărescu pornește într-o călătorie de documentare prin țară, pentru a face desene după costume populare și monumente semnificative. Albumul rămîne, însă în faza de proiect și nu va fi publicat.

Operele acestor artiști vor purta mesajul înnoirilor prin tematică, dar și printr-o diversificare stilistică. Paradoxal, atitudinea romantică pătrunde în rigoarea academistă, străbătută de influențele neo-clasicismului. Călătoriile de studiu determină încercarea unei sincronizări cu tendințele artistice europene. Preferențial, gustul publicului se îndreaptă spre formulele occidentale, impuse de artiști spre portretul nuanțat psihologic, spre introspecția în viața cotidiană zugrăvită în scene de gen, spre peisajul care din atipic și ideal devine topos recognoscibil și gen independent.

Artiștii români au studiat la academiile de artă din Viena, Paris, München, Roma, fiecare remarcîndu-se în activitatea artistică ulterioară prin amprenta mediului cultural în care s-a format. Studiul de școală în atelierul profesorilor academiști este dublat de experiența vizuală personală, de contactul cu colegii de breaslă, de gustul epocii. Tăttărescu la Roma este un admirator al picurii lui Guido Reni și Salvator Rosa, a căror scenografie și cromatică este regăsită în scenele alegorice și istorice: „Deșteptarea României”, și „Agar în deșert”. Influența picturii italiene va determina o schimbare majoră în pictura bisericească, făcută de Tăttărescu, hieratismul bizantin fiind contaminat de picturalitatea teatrală a barocului.

Artiștii formați în școala germană rămîn fideli meșteșugului, clarității și formalismului, ca Panaiteanu Bardasare, bursier la München, elevul lui Gantier la pictură și a lui F. Piloty, la gravură, unde este urmat de C.D. Stahi, pictor important pentru preocuparea pentru efectele de lumină.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Aman, deși studiază cu Drolling și Picot, la Paris își îndreaptă atenția spre Gericault, Delacroix și Watteau, spre viziunea romantică a călătoriilor imaginare, dar și spre expresia liber interpretată a subiectului. Martor al afirmării impresionismului, el va proba, doar, noua tehnică a non finito-ului și pictura în plin aer aplicată vechiului tipar, cu care se consacrase deja. Artificialul scenelor eveniment, al scenografiilor grandioase este secondat de minuțiozitatea celor intimiste, de mici dimensiuni, capodopere ale genului, care înfățișează fragmente de viață, documente ale atmosferei mondene prezente în cotidian. Ipostaza Orientului pitoresc, cu scene de harem și odalisce este trecută tot prin filtrul occidental, după modelul lui Ingres și Delacroix, interesul pentru Orient fiind o formă de manifestare romantică, după moda pariziană a „orientalismelor”.

Scenele istorice și alegoriile în compoziții de mari dimensiuni, într-o scenografie studiată și bine documentată asupra costumelor, fizionomiilor, (în cazul lui Aman reproduse după fotografii, tehnică adoptată de curînd după moda occidentală) mobilierului și chiar a peisajului sînt pictate sub impulsul romantic, sub influența tardivă a neo-clasicismului. În *Deșteptarea României*, Tătărescu reproduce în peisajul dunărean podul lui Apolodor, semn al latinității poporului român.

Opera lui Theodor Aman formează imaginea cea mai concludentă a acestei perioade de tranziție, unde se întîlnesc formulele academiste cu cele moderne, conștiința civică cu sensibilitatea lirică, balcanism și europenizarea mondenă, pictura în atelier și cea în aer liber. Împreună cu Tătărescu, Aman va pregăti noua orientare spre pictura în plin –air desăvîrșită de Nicolae Grigorescu și Ioan Andreescu.

Perioada din jurul anului 1900 este caracterizată de o tendință reformatoare manifestată practic prin înființarea societăților și asociațiilor culturale independente ca alternativă la formele de organizare instituționalizată și prin mecenat cultural prin suportul diferitelor inițiative culturale, dar și prin îmbogățirea colecțiilor particulare cu achiziții de artă românească. Ca în orice cultură formele de expresie artistică sînt diferite, scara valorică este impusă nu numai de vîrfuri, dar și prin contrast, de numeroasele încercări mimetice ale curentelor la modă. Gustul publicului, lipsit de criterii de judecată, altele decît cele umorale,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2   @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720   🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

se află într-un constant decalaj valoric. Polemicile și controversele inerente manifestărilor înnoitoare conduc la formarea unor nuclee de opoziție în rîndul generațiilor de artiști.

Sucesiunea etapelor de formare a artei naționale este rapidă. Artiștii care se formează în centrele culturale ale Europei dobîndesc în străinătate nu numai meșteșugul artistic dar preiau și mentalitatea și formele de acțiune din societățile respective, cu aspect civilizatoriu și de educare a gustului. Opoziția față de „arta oficială” se concretizează prin înființarea în 1896 al primului Salon al artiștilor independenți care era susținut teoretic de un manifest publicat în limba franceză de către Nicolae Vermont (1866-1932), Al. Bogdan Pitești și Constantin Artachino (1871-1954) și care promova expresia liberă a artei: „L’art doit etre libre, doit etre independent et les artistes ne doit relever que de leur conscience et de leur oeuvre.....en face de l’art officiel nous sommes l’art independent.”

În anul 1900, un grup de artiști români aflați la Paris hotărâsc constituirea unei societăți pe care o vor numi TINERIMEA ARTISTICĂ și care va reprezenta viziunea novatoare a modernismului, fără a avea alt program decît libera opțiune a exprimării plastice. Ștefan Popescu, Ipolit Strâmbu (1871-1934), Kimon Loghi (1873-1952), Nicu Grant (1868-1950), G. Petrașcu și Sextil Pușcariu formează nucleul parizian la care se vor atașa: Șt. Luchian (1868-1910), Arthur Verona (1868-1946), N. Vermont, Fritz Storck (1876-1942). Din această enumerare se constată orientările diferite ale artiștilor, diferențele valorice și stilistice. Expotițiile care se vor succeda anual pînă în 1947, dată la care Tinerimea Artistică este desființată sînt modele ale unui eclecticism firesc pentru asemenea manifestări de anvergură din care se vor alege în timp artiști reprezentativi, cei care prin opera lor devin novatori ai viziunii artistice.

O parte dintre artiștii care expuneau la saloane și care erau în atenția publicului ca personalități ale epocii sînt astăzi uitați. Artiștii care au studiat în Germania, la sfîrșitul secolului XIX, au adoptat formulele simboliste și într-o oarecare măsură Secesioniste, curent susținut și de Regina Maria.

În acest amalgam stilistic, Ștefan Luchian este singurul artist care a marcat o altă treaptă în evoluția picturii românești, producînd acea ruptură necesară care anunță schimbarea majoră a orientării ideilor, conducînd spre realism, spre relevanța obiectivității, redînd tranșant

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

aspecte ale vieții cotidiene din care poezia și sentimentalismul dispar. Inițial este atras de decorativismul de factură simbolistă în perioada de studii la München și de atmosfera mondenă pariziană și bucureșteană în care se întrevăd vag tendințele curentului Art Nouveau. Luchian nu va reproduce însă aceste formule plastice, el va încerca să refacă un curent de opinie și va conceptualiza nevoia de independență creativă și libertate intelectuală. Lecția grigoresciană, așa cum a intrat în conștiința urmașilor, pe Luchian nu îl mai interesează, nici ca tehnică, nici ca tematică. Idilismului rural îi va opune aspecte ale vieții citadine, peisajului cîmpenesc, mahalalele lipsite de pitoresc, îmbogățind, cu o nouă tematică, arta românească. Culorile de amestec în gamă susținută, amestecul retinian, caracteristic impresionismului și compoziția de tip Fehrsicht vor fi înlocuite cu o cromatică a culorilor pure și a alăturării contrastante și de un decupaj care aduce în prim plan personaje și întâmplări obișnuite. Ștefan Luchian este un pictor citadin prin excelență. El va impune o altă viziune asupra frumosului, care se referă la procesul de industrializare și la avatarurile vieții de oraș, distrugătoarea inocenței și a valorilor morale și etice tradiționale.

Ultima parte a vieții este marcată de suferință fizică și îi va reduce lui Luchian posibilitățile de expresie, izolându-l și din viața socială și din cea culturală. Este perioada din care datează autoportretul cu pensula în mână, expresia dramatică de pe chipul său oferind cronicarilor motivul unor speculații sentimentale datorită cărora Luchian va intra în memoria publicului ca un pictor tragic. Tot acum va picta și florile atinse de aceeași tușă sensibilă, de aceeași poveste care va fi factorul decisiv pentru achizițiile publicului ridicându-le valoarea de piață.

Muzeul Theodor Aman

Theodor Aman este primul pictor care a încercat să impună meseria de pictor ca fiind cea mai nobilă. Atelierul său, actualmente Muzeul Aman din strada Maria Rosetti, este dovada acestei ambiții, fiind prima casă de artist din România. A fost construită după planurile lui Aman de către antreprenorul Fr. Scheller. În anul 1904 este donată statului de către soția lui Aman, respectând dorința acestuia, iar în 1908 se deschide oficial Muzeul Theodor Aman amenajat de către Tzigara-Samurçaș. Cu acest prilej tot Tzigara-Samurçaș publică un catalog în care face o prezentare a lucrărilor expuse în fiecare încăpere. Custode al

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

muzeului este numit pictorul Jean Al. Steriadi care va duce o activitate intensă de atragere a publicului și de educație artistică.

În exterior a fost gândită în așa fel încât trecătorii să identifice casa unui pictor, iar în interior a fost amenajată atât ca atelier, cât și ca spațiu de primire, baluri, și întruniri mondene. Casa avea și o vastă grădină amenajată cu parterre cu flori, havuz și statui și cu spații pentru petreceri, așa cum se poate reconstitui din câteva tablouri pictate de Aman.

Fațada se prezintă ca o carte de vizită care trebuie să oglindească atașamentul față de cultura clasică și renașcentistă: simetrie, fronton triunghiular, ornamente în friză cu meandru și spirală recurentă, ove, denticuli, cornișă puternică cu console, colonete decorative, medalioane și nișe cu sculpturi.

Ușa principală de intrare este plasată în mijloc, flancată de două nișe cu sculpturi, iar în registrul superior ferestrele sunt încadrate de două medalioane în teracotă cu chipurile celor mai importanți reprezentanți ai renașterii, Michelangelo și Leonardo, iar deasupra ușii, într-un pătrat, alegoria artelor, aceeași temă realizată de Karl Storck și Paul Focșăneanu pe frontonul palatului universității din București.

Decorul de interior și mobilierul este realizat tot de Aman în manieră neogotică. Pictorul a optat pentru acest stil deoarece este mai somptuos, mai decorativ, fiecare piesă de mobilier este sculptată foarte bogat. Pe de altă parte, Aman aduce un omagiu și evului mediu de factură germană, nu numai clasicismului și renașterii italiene pentru a sublinia desprinderea de influența orientală și preferința pentru modernitatea occidentală.

Imagine din salonul casei Aman cu lambriuri, tablouri și mobilier neogotic.

Decorul de interior poate fi reconstituit după numeroasele scene în atelier pictate de Aman. O parte din aceste tablouri se află la Muzeul Național de Artă a României, o alta în Muzeul Aman, sau în cel din Craiova.

În anul 1950 o parte din tablouri a fost transferată viitorului Muzeu de artă din București.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Muzeul Tattarescu

Una dintre cele mai interesante clădiri din București este cea în care a locuit și a pictat Gheorghe Tătărescu. Construcția care datează de la sfârșitul secolului XVIII, începutul secolului XIX aparținea lui Dimitrie Popescu și era amplasată în Mahalaua Gorganului, pe strada Belvedere. În anul 1855 este cumpărată de Tattarescu care o renovează și îi adaugă un etaj vitrat cu vedere spre curtea interioară, pentru atelier. Casa, sobră, lipsită de ornamente, cu fațada marcată de registrele orizontale ale ferestrelor cu ancadrament simplu, are parter și etaj și este aliniată la stradă. Intrarea se face prin curtea pavată cu piatră printr-o poartă mare arcată, pe care odinioara putea intra o trasură. Casa are aspectul unui han din secolul XIX și este unică în București. În stînga intrării se află un alt corp de clădire închiriat ca atelier de pictură. Ani de zile, în acel loc a avut atelier artistul George Ștefănescu.

În 1951 casa-atelier este donată statului de către nepoatele lui Tattarescu, Georgeta Wertheimer și pictorița Micaela Eleutheriade care a avut atelier în acest imobil. Doi ani mai târziu este deschisă pentru public. De ani de zile, muzeul este închis, aflându-se într-o stare de degradare progresivă. Pictura murală de pe scară probabil este pierdută.

În afară de valoarea arhitecturală, această casă are și o valoare documentară exemplificând modul de viață al pictorului român de la sfârșitul secolului XIX. Spre deosebire de casa – atelier a lui Aman, cea a lui Tattarescu nu era una deschisă pentru societatea mondenă, iar atelierul de lucru era separat de salon. Fiecare dintre cei doi, Aman-mondenul și Tattarescu-clasicul, și-a conceput casa și atelierul după propria concepție asupra meseriei de pictor.

Muzeul de artă Frederic Storck și Cecilia Cuțescu Storck

În strada Vasile Alecsandri 16 se află o casă puțin obișnuită în peisajul urbanistic al Bucureștiului – casa familiei artiștilor Storck – construită între anii 1911-1913 de arhitectul Alexandru Clavel, donată statului în 1948 și deschisă publicului ca muzeu în anul 1951. În prezent, casa a fost retrocedată familiei care a acceptat ca parterul să funcționeze ca muzeu,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

dovadă a faptului că această casă-atelier nu a fost construită în ideea de a fi un viitor muzeu. Ea a fost donată statului pentru a evita consecințe nefaste asupra familiei.

Casa formată din mai multe corpuri este zugrăvită în roșu pompeian și decorată cu basoreliefuri cu motive vegetale și antropomorfe realizate de Karl Storck.

Scurt istoric al familiei Storck

Cecilia Cuțescu Storck a fost prima femeie din Europa profesor universitar

Karl Storck a realizat importante sculpturi, prima de for public la noi în țară

Cecilia Cuțescu Storck și sculptorul Fritz Storck încep construcția unei locuințe – atelier, în 1912, folosind ca model vilele din München ale pictorilor germani Franz von Stuck și Franz von Lenbach. Această opțiune este o urmare firească a preferințelor stilistice ale celor doi artiști români, care în timpul studiilor la München și Paris se află în plină evoluție a curentelor culturale Jugendstil sau Art Nouveau, în Franța și simbolism.

În anul 1897, Cecilia Cuțescu Storck era studentă la Damenakademie din München, unde, alături de alți artiști români făcea copii după tablouri celebre, în Alte Pinakothek, exersînd o tehnică de lucru ce trebuia să fie în concordanță cu lecția pe care trebuia să o învețe orice student – să redea cu cât mai multă exactitate ceea ce i se înfățișa ca model – portret, natură moartă, peisaj. Atmosfera de lucru intens, incertitudinea căutărilor unui limbaj plastic care să exprime idealul artistic, gîndurile, năzuințele era dublată de o alta, care caracteriza la acea vreme, lumea artistică müncheneză – este vorba despre efervescența revoluționară a muzicii lui Wagner.

Tot în această perioadă sînt înființate curentele artistice Jugendstil sau Secession, sau Art nouveau, după țara de origine, și simbolismul.

La sfîrșitul secolului XIX se face un detur de la armonie la disonanță, de la liniște la șocul estetic. Necesitatea unei expresii clare, a epurării limbajului de balastul elementelor neesențiale duce la apariția unor pauze care în pictură se traduc prin decupajul formei într-o manieră decorativă și prin preferința pentru compozițiile de mari dimensiuni cu aluzii simbolice. Un personaj, o floare, un obiect în limita unui contur care amintește de grafica

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

japoneză primește o încărcătură simbolică, depășind granița pur estetică. Mai mulți artiști români sînt fascinați de această nouă viziune asupra artei și o adoptă, dar pentru o scurtă perioadă de timp, doar la München, deoarece nu erau siguri că va fi înțeleasă și acceptată de către publicul din țară. Astfel, Ștefan Popescu își declară admirația pentru Franz Von Stuck, Octav Băncilă este elev al lui Lenbach.

Doi ani mai tîrziu, în 1899, Cecilia Cuțescu pleacă la Paris și se înscrie la academia Julian, unde îi are ca profesori pe Jean Paul Laurens și Benjamin Constant. Dar, cum preferințele ei se îndreaptă spre pictura decorativă, se va interesa de cel care realizase decorațiile murale de la Pantheon, Sorbona și Hotel De Ville, anume Puvis de Chavannes.

Puvis de Chavannes este unul dintre puținii pictori simbolști ai Franței, și, un amănunt interesant – se înrudea cu Theodor Pallady, care la începutul carierei sale, îi frecventează atelierul și este influențat de acesta în compozițiile decorative cu atmosferă feminin – nostalgică.

Revenim însă la Cecilia Cuțescu pentru a-i urmări, pe cît posibil traseul cultural și biografic. În această perioadă era măritată cu un violonist francez, Romulus Kunzer. Trăiește în lumea mondenă și are un atelier amenajat, după gustul epocii ca un muzeu personal, cu obiecte de colecție de artă. Cel două limbaje, al muzicii și picturii intră, însă la un moment dat în disonanță și cei doi artiști, atît de diferiți se despart, iar în 1909 Cecilia Cuțescu se căsătorește cu sculptorul Fritz Storck, o veche cunoștință, din studenție și se întoarce în țară.

În bagajele lor se află însă toate acumulările din străinătate, și mă refer nu la obiecte, ci la amintirea unei culturi gravate în memoria afectivă și la o imagistică pe care o doreau transpusă în spațiul românesc. Muzeul Storck devine o insulă de factură germano-simbolisto-decorativă într-un oraș cu arhitectură de influență neo-clasică franceză și într-o atmosferă de dulce încetineală balcanică. În 1913, Cecilia Cuțescu Storck începe să picteze interiorul casei cu ample picturi murale cu diferite subiecte alegorice. În hall compozițiile cu tema Pace și Armonie sînt concepute într-un dialog al omului cu natura – cu personaje drapate convențional, cu gesturi și atitudini simbolice, într-un fel de paradis terestru al formelor vegetale, concepute în afara timpului și a spațiului concret, viețuind într- o lume ideală. Stilul decorativ elimină jocul de umbră și lumină, perspectiva, astfel încît forma se reliefează

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

bidimensional, unitar, în același plan vizual. Culorile sînt intense cu dominația de roșu englez. Chenare cu păsări și flori se regăesc pictate în același spirit și pe plafon.

În atelierul de mari dimensiuni – 8m lungime, 7m lățime și 5m înălțime Fritz Storck construiește, după planurile Ceciliei, o fîntînă de piatră cu un ancadrament care este copiat după chenarul din piatră al pridvorului bisericii Colțea din București. De o parte și de alta două compoziții ale Ceciliei Cuțescu Storck redau Dragostea pămîntească și dragostea spirituală, în aceeași manieră.

Ceea ce caracterizează această locuință muzeu este gustul pentru rigoare și ordine - delimitările sînt stricte atît în privința panourilor mari decorative cît și în interiorul acestora, dar și pentru lux. La o privire mai atentă, după ce prima impresie, destul de șocantă dispare, descoperim că toate aceste ornamente au o semnificație determinantă în cadrul compoziției.

Tot în această perioadă, Cecilia Cuțescu Storck începe o altă construcție, la fel de neobișnuită, o vilă numită și castelul venețian, într-o comunitate tătărească, la malul Mării Negre, la Balcic în vecinătatea Vilei cu minaret a Reginei Maria.

Muzeul Pallady

Muzeul Pallady s-a format datorită soților Serafina și Gheorghe Răut care și-au donat colecția de artă, adusă de la Paris, care numără numeroase tablouri de Pallady.

Muzeul Pallady se află în cea mai veche casă din București, pe strada Spătarului, și a fost construită în 1750-1760 de către armeanul Hagi Kevork Nazaretoglu în mijlocul unei grădini. Este o casă cu parter și etaj și, ceea ce îi sporește farmecul, are o logie închisă la etaj.

Pe lîngă tablourile pictorului Theodor Pallady, de o mare valoare, colecția numără obiecte de artă orientală, medievală, mobilier și artă universală.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Colecții pierdute

Despre colecțiile altor pictori avem informații din articolele vremii. Nicolae Grigorescu vroia să-și vândă colecția de artă și să se stabilească în Franța unde, spera că i se va recunoaște valoarea, în concordanță cu cea a confrăților parizieni. Muzeul Grigorescu din Câmpina deține foarte puține obiecte de colecție, cele valoroase probabil că au dispărut, în timp.

Constantin Artachino avea o mică colecție de obiecte orientale formată din covoare, mobilier și diverse obiecte decorative, aflate, astăzi, la Muzeul Național de Artă a României.

Jean Al. Steriadi – în atelierul de la muzeul Aman avea o serie de obiecte de artă occidentală, piese de mobilier și covoare.

Colecționari - scriitori

O altă categorie de colecționari este formată din scriitori care și-au donat colecțiile statului în anii comunismului: Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, George Bacovia, Vlahuță, Victor Eftimiu, Mihail Sadoveanu, la Iași, Octavian Goga, la Ciucea. Casele memoriale care s-au înființat reflectă un mod de viață și gustul proprietarilor, și totuși, cu greu le putem numi colecții, deoarece nu a existat morbul colecționarului, ci doar dorința de a-și amenaja o locuință plăcută și adecvată creației.

Colecția Ion Minulescu, cum este numită locuința poetului aflată într-un bloc interbelic din strada Dr. Ion Marinescu, într-un mic album publicat în 1968, este cea mai interesantă prin valoroasele tablouri și obiecte de artă ce o compun. Datorită prieteniei cu pictori și sculptori, ca Victor Brauner, Camil Ressu, Gheorghe Petrașcu, Jean Al. Steriadi, Iosif Iser, Milița Petrașcu, Cornel Medrea, colecția este bogată în lucrări primite cu dedicație. Pe lângă un număr foarte mare de tablouri de artiști români, colecția reflectă un gust estetic desăvârșit în alegerea mobilierului, a obiectelor decorative, statuete gotice și baroce din lemn policrom, ceramică veche românească și străină, stampe japoneze, piese de argintărie, icoane

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

dispuse în micul apartament într-o armonie la care au contribuit și soția, Claudia Millian, poetă și pictoriță și fiica scriitorului, Mioara, și ea artist plastic.

Doctorii colecționari

O categorie importantă în Bucureștiul interbelic au constituit-o colecționarii doctori, prof. dr. Ion Cantacuzino, Dr. Alice Magheru, dr. Mircea Iliescu, Dr. Maihai Ciucă, Dr. Mircea Petrescu, Dr. Alexandru Slătineanu, Dr. C. Ionescu Mihăiești. Ei au avut un rol important în consolidarea culturii românești

Au adus în țară lucrări de pictură și grafică, gravuri, stampe, obiecte decorative occidentale și orientale, mobilier și covoare.

Au contribuit la educarea gustului publicului prin expozițiile la care au împrumutat lucrări din colecțiile personale.

Au făcut donații muzeelor proaspăt înființate

Au îmbogățit patrimoniul mobil al țării.

În *Amintirile unui colecționar*, Dr. Iliescu, colecționar pasionat de pictură, scria: „Pictura nu a constituit pentru medici un refugiu din împovărătoarele probleme profesionale, deoarece medicii și artiștii plastici au nuclee senzoriale și de exprimare comune.” Era prieten cu câțiva pictori față de care avea un deosebit respect vizitându-se cu aceștia acasă și la atelier: „Contopiți într-o sinceră viață boemă, ne-am cunoscut reciproc gândurile, încercările, realizările sau eșecurile.” Lucrările cumpărate de la artiști sunt astăzi în muzee, donate de soția acestuia, doar câteva au rămas în casa din strada General Budișteanu.

În anul 1958, în cartea de impresii, pictorul Corneliu Baba scria: „Îl cunosc pe d-rul Mircea Iliescu de 40 de ani. Știu cum și-a strâns toate aceste prețioase bucurii. Dacă foarte puțini îi cunosc sacrificiile și generozitatea, în schimb, spre satisfacția sa, toată lumea nu poate fi decât de acord asupra bunului gust care l-a condus și asupra felului în care a știut să-și selecționeze colecția și să prețuiască pe cei câțiva pictori de valoare cu care plastica

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

românească se mândrește.” Am dat acest citat pentru a sublinia motivația personală a colecționarului pasionat pentru care arta este o rațiune de a trăi.

Un alt mare colecționar-doctor a fost Ion Cantacuzino. Despre colecția sa și despre personalitatea doctorului scrie tot dr. Mircea Iliescu, ca martor la întrunirile de „lucru” duminicale din casa acestuia, alături de alți doctori pe care îi instruia în tehnicile gravurii și îi învăța să le încadreze. Descrierea casei din piața Lahovary este relevantă nu atât prin valoarea memorialistică, cât pentru preocuparea doctorului de a depozita și conserva în bună stare valoroasa colecție. În bibliotecă erau dulapuri deschise pentru expunerea de cărți și închise pentru mapele cu gravuri. Un dulap era amenajat special pentru carte rară, incunabule, ediții princeps, printre care Biblia lui Luther, Divina Comedie a lui Dante, tipărituri românești din timpul lui Vasile Lupu și Matei Basarab. O încăpere separată era depozitul tablourilor așezate în rasteluri și a obiectelor de faianță, porțelan, statuiete orientale dispuse pe rafturi. Doctorul Cantacuzino depășește categoria colecționarului obișnuit prin cunoștințele de muzeologie pe care le avea, fiind unic în această privință. El era un adevărat connoisseur, un expert consultat și de negustorii reputați parizieni. Desigur, achizițiile le făcea direct, fără intermediari. El donează o mare parte din gravuri Muzeului Toma Stelian, la fel va proceda și doctorul Mihai Ciucă.

Tot el l-a susținut pe George Oprescu, profesor de istoria artei, autorul numeroaselor cărți de istoria artei, dar și colecționar de artă și care va contribui la organizarea Galeriei Naționale și a Cabinetului de stampe. Pentru o perioadă, din 1931 devine directorul Muzeului Toma Stelian.

Muzee private

Muzeul Kalinderu a fost construit în strada Renașterii, astăzi str. Dr. Sion de arhitectul I.D. Berindei în anul 1906. Colecția era constituită dintr-un mare număr de copii după sculpturi celebre pentru caracterul didactic al muzeului, dar și din sculpturi originale, tablouri și artă decorativă. În 1914 pictorul Jean Al. Steriadi este numit custode al muzeului, fiind transferat de la Muzeul Aman. Din cauza intrării României în război, muzeul este închis

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

și tablouri de Grigorescu și Andreescu pentru a fi protejate sunt trimise la Iași, iar în 1917 în Rusia, împreună cu alte obiecte care formau tezaurul țării, din care doar o parte a fost recuperată.

Muzeul Simu a fost construit în forma unui templu antic. Colecția era formată din sculpturi, picturi și artă decorativă și a fost pusă la dispoziția publicului în 1910.

Act de donație din 1927. Adresa colecției – str. Biserica Amzei 5.

Muzeul a fost demolat în 1958-59.

Anastasiu Simu a fost un intelectual cu o personalitate puternică. Dar ceea ce l-a deosebit de ceilalți a fost, ca și în cazul lui Ioan Kalinderu dorința de a dăruia țării propria colecție din care să facă un muzeu cu opere de artă care să fie admirate de publicul larg.

Muzeul Toma Stelian a fost inaugurat în 1931 în localul construit de arhitectul Ion D. Berindei pe șoseaua Kiseleff nr. 10 (actualul sediu al PSD). În 1949 colecția a fost transferată la Palatul Regal unde va fi organizat viitorul muzeu de artă.

În 1937 a fost donată vila și colecția Dr. Nicolae Minovici.

Maria și George Severeanu

Donație făcută de Maria George Severeanu în anul 1939

Colecție format preponderant din numismatică.

Perioada comunistă

Legea 63/1974

În anul 1974 este publicată în Buletinul oficial al publicațiilor legislative legea nr. 63 cu titlul: Legea ocrotirii patrimoniului cultural național al Republicii Socialiste România. Definiția dată în lege este următoarea: “Patrimoniul cultural național al

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Republicii Socialiste România se constituie din marile vestigii ale istoriei și civilizațiilor făurite de-a lungul mileniilor pe teritoriul României, din creațiile literar artistice, științifice și tehnice a căror valoare a fost consacrată de-a lungul timpului, precum și din valorile aparținând tezaurului cultural universal existente pe teritoriul țării noastre.”

Legea avea scopul de a ține evidența și de a inventaria obiectele deținute de persoane particulare. Acestea erau obligate să declare obiectele de artă într-un timp foarte scurt de la publicarea legii. După ce era făcută declarația bunurilor de artă, specialiștii, istorici de artă, arheologi, filologi, istorici, arhitecți din cadrul Oficiilor pentru Patrimoniul Cultural Național, se deplasau la domiciliul colecționarului pentru a întocmi fișe analitice de evidență. Acestea erau trimise la Consiliul Culturii pentru stabilirea categoriilor din care făceau parte: patrimoniu, adică tezaur fiind cea mai înaltă.

Circulația bunurilor de artă era și ea controlată. Conform legii scoaterea peste graniță a bunurilor culturale se făcea numai cu avizul Oficiilor pentru patrimoniu care funcționau în toate marile orașe din țară.

Din cauza acestui control strict, colecționismul a scăzut dramatic. Oricum, granițele fiind închise nu exista decât o circulație internă. Unii posesori de obiecte de artă vindeau la partid de unde erau repartizate membrilor de vază din consiliul de ministri.

Colecții particulare donate statului pentru a fi puse în circuit public

Muzeologizarea

Imediat după instaurarea comunismului au fost făcute unele donații importante către stat cu clauza ca proprietarii să aibă dreptul de a rămâne în case.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Krikor H. Zambaccian

Negustor de covoare și amator de artă, Krikor Zambaccian a colecționat tablouri de pictorii români care îi erau contemporani, dar și de pictori francezi, unele chiar din atelierele acestora de la Paris.

Act de donație din 1947. În 1978 fost mutată în muzeul Colecțiilor de artă.

Elena, Maria și dr. Iosif Dona

Act de donație din 1950. În 1978 a fost mutată în muzeul Colecțiilor de artă. A fost revendicată și retrocedată. Noii proprietari au vândut cele mai valoroase lucrări de artă românească prin casele de licitații.

Muzeul de artă comparată Alexandra și Barbu Slătineanu

Colecție etnografică și de artă donată împreună cu locuința din str. Obedenaru nr.3.

Act de donație din 1951. În 1978 a fost mutată în muzeul Colecțiilor de artă, iar în vilă a funcționat pentru scurt timp pinacoteca orașului București care aparținea Muzeului De istorie și artă a Municipiului București. După 1990 casa a fost revendicată și retrocedată familiei Slătineanu-Sturza.

Au urmat mai multe donații: Virgil Cioflec, Dimitrie Minovici, Onic Zambaccian, Mișu Weinberg, Fr. Storck, Aristide Blank, Avakian.

Una dintre cele mai valoroase colecții donate statului a fost Colecția Gheorghe Oprescu. Inițial era expusă în vila istoricului de artă, iar după 1977 a fost mutată în Muzeul Colecțiilor.

Colecția Avakian

Nu toți colecționarii și-au donat colecțiile statului. În perioada comunistă achizițiile de obiecte de artă se făceau fie direct de la particulari, fie de la magazinele de consignație, situate, în București, în zona Centrului vechi. Înainte de a fi puse în vânzare o comisie de la

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Oficiul pentru patrimonial cultural național verifica toate obiectele pentru a le detecta pe cele cu “valoare de patrimoniu”. Acestea erau, însă, foarte rare.

DUPĂ 1990

În 1990 legea patrimoniului a fost abrogată fiind considerată prea coercitivă. A urmat un vid legislativ care a ținut aproape 20 de ani. A fost o perioadă în care, granițele fiind deschise, foarte multe obiecte de artă au fost scoase din țară. În prezent, deorece piața de artă a crescut spectaculos unele sunt aduse înapoi ca să fie vândute la casele de licitații.

Colecționismul astăzi

Criteriile colecționismului de azi sunt complet diferite de cele ale colecționismului istoric. Colecțiile interbelice sunt strânse la Muzeul colecțiilor și nu mai sunt decât o expunere de obiecte lipsite de atmosfera casei și de amprenta proprietarului.

După 1990 s-a creat o nouă societate a oamenilor bogați cu averi provenite din afaceri. Aceștia și-au construit case în cartiere rezidențiale cu un décor de interior amenajat de specialiști după cele mai noi reviste de decorațiuni. Pasionații de artă sunt rari, în schimb investitorii în opera de artă s-au înmulțit. Achizițiile se fac de la galeriile de artă, din atelierelor pictorilor (mai rar) și de la casele de licitații.

Donații

Donația soților Adrian și Daniela Năstase

Act de donație din 2004

Colecția a fost donată Muzeului Național al Hărților și Cărții

Au fost donate hărți, obiecte de măsurat, litografii, cărți vechi.

Donația Vasile Grigore

Act de donație din 2003

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Deținătorul este Muzeul de Artă Vasile Grigore

Colecția conține tablouri de pictori interbelici și contemporani, artă decorativă și oriental, stampe japoneze, icoane, covoare.

Colecția Marghiolița Constantinescu Rogoian

Act de donație din 2004

Donație de costume populare.

Imagini cu câteva dintre fostele muzee și colecții private

Colecția Avakian

Muzeul Zambaccian

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Interior din Muzeul Aman

Muzeul Aman

Muzeul Simu

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Sală din Muzeul Simu

Muzeul Kalinderu și sală din muzeu

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Bibliografie

Francoise Choay: *Alegoria patrimoniului*, Editura Simetria, 1998

Ioan Opreș: *Donații și donatori*, editura Oscar Print, 2007

Muzeul Universității Naționale de Arte București, editura UNARTE, 2008

Octavian Moșescu: *Din jurnalul unui colecționar*, București 1974

Petre Oprea: *Așa i-am cunoscut*, Editura Maiko, 1998

Petre Oprea: *În lumea artelor plastice: studii, comunicări, vizite, întâlniri*, Editura Maiko, 2011

Emil Manu: *Cafeneaua literară*, Editura Saeculum I.O. 1997

Muzeul de artă Zambaccian, 1973

Krikor Zambaccian: *Amintirile unui colecționar de artă*

Dr. Mircea Iliescu: *Amintirile unui colecționar*, București, 1986

Legea Nr. 63/1974 legea ocrotirii patrimoniului cultural național al Republicii Socialiste România

Dr. Augustin Lazăr și Aurel Condruz: *Corpus Juris Patrimonii. Patrimoniul cultural național. Doctrină și jurisprudență. Acte normative.*, editura Lumina Lex, 2006

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Avizat,

Numele expertului

Numele managerului de proiect

Conf. univ. dr. Ruxandra Dreptu

Prof. univ. dr. arh. Iuliana Ciotoiu

Semnatura

Semnatura

Data

Data

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Aspecte ale colecționismului

Pentru o mai bună clarificare a problematicii colecționismului, vom pune câteva întrebări.

- Cine are stofă de colecționar?
- Ce este un amator de artă?
- Ce este un colecționar?
- Ce fel de obiecte sunt colecționate
- Ce valoare au obiectele
- Colecția poate fi vizitată sau introdusă într-un circuit public de vizitare?

Ca să răspundem la prima întrebare trebuie să ne analizăm obiceiurile și să ne punem serios problema unui mod de viață. Colecționarul este acela care "nu se poate abține" să nu cumpere un obiect necesar completării colecției. Colecționarul este cel pentru care obiectul față de care a făcut o pasiune este mai presus de orice, pentru care este dispus la compromisuri financiare pentru a-l achiziționa.

Colecționismul înseamnă dependență.

Colecționismul este o plăcere. Nimeni nu este obligat să colecționeze, dar o dată dobândit acest „morb” colecționismul devine rațiunea existenței, acel *raison d'être*, cum îi spun francezii, o preocupare permanentă.

Amatorul de artă este diferit față de colecționar. Pentru acesta, satisfacția estetică prin contemplarea unei opere de artă este suficientă. Colecționarul este cel pentru care posesia este mai importantă decât contemplarea. Amatorul de artă privește, colecționarul cumpără, amatorul se duce la o expoziție sau la muzeu pentru a contempla lucrarea de artă preferată, colecționarul face același lucru, dar în intimitatea casei sale.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Colecționarul este cel care adună un gen de obiecte după anumite criterii.

Recunoaștem o colecție după unitatea ei. "O colecție este un organism activ, orice operă care intră, o descentralizează iar prin acest descentralism constant se constituie o colecție; inactivă, colecția este naturalizată."(Vincent Honore, Almanart.org) Ceea ce înseamnă că devine muzeu. A colecționa nu înseamnă acumulare cantitativă, deși o colecție este alcătuită dintr-un mare număr de obiecte, înseamnă legătura dintre obiecte.

Colecționarul este oare un om fericit și sigur pe sine? Poate, dacă adună cutii de chibrituri. Colecționarul de artă se confruntă, însă cu probleme multiple.

Studiu de caz

Pe piața de artă apare o lucrare a unui pictor cunoscut.

Colecționarul dorește această lucrare pentru colecția sa.

De acum intervin două incertitudini: prima, lucrarea este autentică sau falsă?, și a doua, oare prețul este corect?

Prima problemă se rezolvă cu ajutorul unei expertize, dar numai parțial. Se cere o a doua expertiză, eventual și o a treia expertiză. Presupunem că tabloul este dovedit ca fiind autentic. Survine a doua problemă care se referă la preț. Dacă tabloul este prea ieftin, este dubios, dacă este prea scump, devine cu atât mai tentant ca și când ar avea calități obscure, ceva în plus.

O altă ramificație în studiul nostru este necesară. Care este diferența dintre colecționarul pasionat și investitorul în artă?

Colecționarul pasionat, cel atins de „morbul” colecționismului, își dorește tabloul respectiv pentru plăcerea de a-l avea sau ca piesă lipsă din colecție.

Investitorul, care este și el, la rândul său, colecționar, nu este interesat de calitatea artistică decât în măsura în care aduce un eventual profit viitor. De multe ori, acesta nu se ocupă de colecționare, recurgând la personal calificat care urmărește piața de artă pentru a face cele mai rentabile achiziții.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

O altă diferență ar consta în cunoștințele și gradul de pricepere a celor două categorii de colecționari. Amatorii de artă, așa cum se numeau vechii colecționari, de pildă Krikor Zambaccian, Dona, Virgil Cioflec, Bogdan-Pitești, erau cunoscători și cumpărau avizat. Nu urmăreau lucrările cu preț mare și de multe ori cumpărau din atelierele pictorilor sau de la târguri sau chiar de la misiți. Investitorii își plasează banii în opere de artă fără să fie obligați să aibă noțiuni de istoria artei și preferă să cumpere din locuri autorizate, sigure, cum sunt galeriile, casele de licitații.

Unitatea unei colecții

Colecția trebuie să fie coerentă. Ansamblul obiectelor frumoase și de calitate, chiar și de valoare, nu poate fi numit colecție. Acesta are un rol decorativ. Colecția este compusă după anumite criterii: lucrări reprezentative pentru un curent artistic, tehnică, un gen sau o temă (portret, peisaj, nud), subiect exotic, istorie socială, meserie, istoria civilizațiilor, fotografii.

Motivația colecționării.

Plăcere

Investiție

Mecenat

În aceeași ordine de idei, motivația devine clară în cazul celor două categorii de colecționari – colecția constituită din plăcere și pasiune și colecția ca investiție, constituită din motive financiare. În locul depozitării banilor la bancă, ei sunt investiți și rezultatul este o frumoasă și valoroasă etalare a tablourilor pe pereții locuinței. Dar, chiar dacă intenția achiziționării unei opere de artă, nu este investiția, aceasta nu poate fi neglijată. Inafara conceptului de „bani albi pentru zile negre” există și aspectul schimburilor și, evident a vânzării unor opere de către colecționar pentru a obține profit și a avea posibilitatea financiară de a face noi achiziții.

Mecenatul are două aspecte:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

- sponsorizare, parrainage
- cumpărarea operelor de artă

Un mijloc de susținere a tinerilor artiști este sponsorizarea care, în mod normal nu ar pretinde reciprocitate de nici un fel. Parrainage-ul este o formă de ajutorare a artiștilor care devin dependenți de o galerie, de obicei, și cu care semnează un contract prin care se obligă să nu vândă decât prin galeria respectivă și la prețul fixat de aceasta. În schimb, galeria se va ocupa de vânzarea tablourilor, de organizarea expozițiilor și de publicitate.

Colecționismul poate fi și un mijloc de a descoperi și încuraja tineri artiști, ale căror lucrări sunt cumpărate cu sume modice din atelier sau expoziție. Dacă aceasta figurează în casa unui colecționar renumit, printre lucrări de artiști consacrați, valoarea îi va crește și va căpăta un grad sporit de credibilitate. Pe de altă parte artistul va fi ajutat să-și cumpere materiale pentru realizarea altor opere.

Accepțiunea generală a colecționismului vizează domenii foarte diverse, de la cele de uz casnic, șervețele, chibrituri, de pildă, până la obiecte de artă. Diferența dintre aceste categorii constă și în valoarea lor financiară.

Valoarea colecției.

-artistică

-raritate

-document, istoric

Valoarea unei colecții este dată, în primul rând de calitatea artistică a operelor consacrate, ceea ce face ca și din punct de vedere financiar, valoarea să fie mare.

Raritatea unor obiecte, cum ar fi, de pildă, piese de mobilier Louis XIV, sau tablouri de Vermeer, sporește valoarea colecției.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Aspectul documentar și cel istoric sunt alte criterii de evaluare ale unei colecții. Exemplare bibliofile, manuscrise, obiecte care au aparținut unor personalități, chiar dacă nu au o valoare în sine, o dobândesc datorită calității memorialistice sau documentare.

Personalitatea colecționarului este un alt criteriu după care se stabilește valoarea unei colecții.

Colecția privată și colecția publică

Un caz special este colecția Yves Saint-Laurent pusă în vânzare în 2009 de partenerul acestuia după moartea stilistului. Colecția foarte valoroasă a fost expusă spre vânzare la casa de licitații Christie's America și a fost evaluată la 250 de milioane de dolari. A fost publicat un catalog de 1800 de pagini cântărind 10 kg, au fost puse 100 de telefoane pentru licitare și 900 de locuri în sală. Licitația a ținut trei zile și a fost considerată licitația secolului.

Ce trebuie știut înainte de a începe colecționarea

Să sti să cumperi și să colecționezi artă

Să sti de unde și cum să cumperi

Galeriile de artă - sunt cele care oferă o garanție de autenticitate și un preț corect, verificabil comparativ cu celelalte galerii.

Casele de licitații – au avantajul de a oferi posibilitatea de a licita dar și de a opri licitarea atunci când prețul unei opere de artă depășește bugetul disponibil.

Târgurile de artă – locuri unde se vinde orice, lucrări de valoare mai mare și lucrări nevandabile.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Atelierele de artiști – constituie o piață sensibilă din cauza contactului direct cu artistul. Avantajul este prețul mai mic decât cel de pe piață deoarece nu se adaugă comisioanele galeriilor sau a caselor de licitație.

Particulari, eventual colecționari – prețul se stabilește, de obicei, prin negociere directă și implică o adevărată știință a negocierii.

Negocierea, sau tocmeala. Cât se poate negocia? Care este limita procentuala care să mulțumească atât cumpărătorul cât și vânzătorul? Ambele părți doresc profit. Vânzătorul propune un preț, cumpărătorul scade la jumătate, după care începe adevărata tocmeală. Există legi nescrise în această privință, dar rareori se întâmplă ca prețul inițial să nu fie scăzut. În cazul cumpărării prin casele de licitații sau online prin licitare, apar de multe ori adevărate surprize, fie de supra evaluare, fie de subevaluare.

Să ști să evaluezi o opera de artă.

Acesta este un proces mai complicat și mai complex care presupune cunoștințe în domeniul pieței de artă. În funcție de cerere și ofertă prețul scade sau crește. Această operațiune nu mai este atât de dificilă, în zilele noastre, din cauza informațiilor de pe internet și a publicațiilor. Cotele artiștilor sunt publicate și actualizate permanent, la fiecare licitație. Casele de licitație își asumă acest rol dificil de a semnaliza fluctuațiile cotelor. În cazul cumpărării de la particulari evaluarea se face după criterii subiective, pe principiul văzut, plăcut, cumpărat. Câteva site-uri de pe Youtube încearcă să ofere celor interesați câteva metode de evaluare care implică dimensiunile lucrării, tehnica, materialele folosite și timpul alocat realizării. Aceste evaluări se referă la artiștii fără cotă de piață.

O evaluare corectă ia în considerare câteva criterii:

calitatea artistică

vechimea

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

frecvența

recunoașterea națională și internațională

expoziții la care a participat

cronici publicate

În afară de calitatea artistică, toate celelalte pot fi contabilizate și pentru fiecare se adaugă câte un procent. Cu toate acestea, evaluatorii profesioniști sunt cei indicați pentru a stabili un preț realist.

Să ști să vinzi

Problema vânzărilor de către colecționari este tratată cu umor și competență în cartea: „I sold Andy Warhol (too soon)” de Richard Polsky. „L-am vândut pe Andy Warhol. (Prea repede)”. Autorul este un art dealer, un negustor de artă contemporană, obișnuit cu schimbările permanente de pe simezele galeriei sale. Titlul spune totul despre subiectul cărții. Tabloul de Andy Warhol a fost vândut prea repede, într-un moment neprielnic. Putea fi vândut mai bine, cu mai multi bani. Pentru a nu suferi pierderi, banii rezultați din vânzarea unei opere de artă vor fi reinvestiți. Momentul propice, de maxim câștig nu poate fi decât intuit. Controlul pieței financiare de către cei dinafara ei este, practic, imposibilă.

Să revenim, însă, la problema valorizării patrimoniului. Este clar că în ultimul timp casele de licitații au un rol important în stabilirea cotelor de artist, că folosesc mijloace de publicitate menite să pună în lumină lucrări aparent neinteresante pentru a obține maximum de câștig. Piața de artă este condusă, la ora actuală de cele două mari case de licitații, Christi.s și Sotheby,s, la nivel mondial, și de casele de licitații din fiecare țară pentru opere de artă cu valoare națională, așa cum sunt cele din București.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Obiectele de artă, sau bunurile cu valoare artistică, pentru a folosi un termen juridic, prezentate la casele de licitație au o apariție de scurtă durată. Sunt aduse de particulari, uneori, colecționari, pentru a fi vândute, iar după vânzare dispar din nou într-o casă particulară. Muzeele, în străinătate au posibilitatea de a cumpăra la un preț mai scăzut, cu drept de preempțiune, lucrări prezentate la licitație, dar înafara ei.

Această mișcare permanentă de obiecte de artă, de apariție și de dispariție este în atenția istoricilor de artă care descoperă, în acest fel, lucrări inedite sau dispărute.

Colecționari străini și muzee privat/ publice

Statele Unite ale Americii

Una dintre cele mai vechi colecții americane, constituită de Henry Clay Frick la sfârșitul secolului XIX și început de XX este Colecția Frick din New York. A fost pusă în circuit public în 1935.

Muzeul Guggenheim înființat de Peggy Guggenheim este cel mai important muzeu de artă modernă și contemporană constituit pe baza unei colecții private.

Renumite galerii private funcționează ca adevărate muzee, Larry Gagosian, Satchi, Leo Castelli sau Ileana Sonnenband, aceasta fiind de origine română.

Franța

În Paris, la aceeași dată se deschidea, în apropierea Parcului Monceau, un muzeu numit „Nissim de Camondo”, la ora actuală renumit pentru colecția de artă decorativă și mobilier. Și tot la Paris, dar recent, în 1982 s-a deschis un mic muzeu localizat în Monmartre, cu un nume atragător pentru boema zonei, „Musee de la Vie Romantique”, în atelierul pictorului Ary Scheffer, loc de întâlnire pentru lumea culturală.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Câteva postări interesante făcute de Casa de licitații Artmark de analizat

Ce înseamnă să colecționezi artă?

- colecționarul de artă se diferențează de cumpărătorul ocazional prin dragostea manifestă față de artă și printr-o năzuință și o practică de durată de a se înconjura de obiecte artistice care să îi definească gustul și personalitatea, precum și prin acțiunea paralelă de a acumula informație culturală – suport al preocupării sale pentru artă și obiectele care o încorporează
- colecția de artă este ținută vie de legătura permanentă ce se sudează între colecționar și operele sale, o legătură ce nu se estompează în timp, produsul artistic nu este niciodată „consumat integral”, ci din contră, legătura are tendința de a se adânci cu vremea, căci operele de artă se înțeleg treptat, oferind mereu noi valențe de interpretare și relaționare, odată cu parcursul colecționarului de aprofundare a operei, vieții și circumstanțelor de creație a artistului, cât și a diferitelor curente și medii artistice
- astfel, deși considerată de multe ori a fi un produs de lux, opera de artă se distinge de majoritatea produselor din această clasă prin faptul că descrie o curbă a utilității marginale crescătoare, în care consumul adițional sporește plăcerea resimțită de consumator și îl ferește de riscul saturației; satisfacția resimțită după achiziția obiectului de artă depășește dorința inițială de achiziție, în timp ce la majoritatea produselor de lux, plăcerea scade în momentul îndeplinirii năzuinței
- pe lângă satisfacția individuală pe care o resimte colecționarul de artă în relație cu operele sale, colecționismul cunoaște și o latură socială, asocierea cu produsul artistic/cultural având capacitatea de a întregi pozitiv o imagine publică a colecționarului și a îi aduce apreciere publică permanentă în conștiința comunității sale, efect ce nu se poate realiza doar prin acumularea de avere în general
- în același timp, colecționarii de renume au capacitatea de a influența mersul pieței de artă, a crește căutarea și cota artiștilor, acțiunile lor fiind urmărite și reiterate de mulți colecționari „urmași”; mai ales într-o piață de artă în care colecțiile muzeale rămân de multe ori înghețate din cauza lipsei de fonduri de achiziție în perioadă de criză, colecționarii de renume au preluat rolul de trendsetter și formatori ai cererii
- în completarea colecționarilor privați s-au dezvoltat colecțiile corporatiste, ele funcționând ca factor de imagine publică și poziționare a corporației, stimulare și educare pentru angajați, dar și rezervă utilă de valoare

Apasă pe butoanele de mai jos pentru a afla mai multe despre fiecare tip de colecție.

- **Colecția de autor**
- mai rar întâlnită, este o colecție axată exclusiv sau aproape exclusiv pe opere ale aceluiași autor ori familii artistice (există spre ex. în București colecții concentrate pe operele lui Baba ori pe cele ale lui Schweitzer-Cumpăna ori pe cele ale Tiei Peltz); nu

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

vizează neapărat o anume tehnică artistică, de regulă mixează varii tehnici de realizare în care s-a manifestat artistul colecționar (desen, gravură, pictură etc.)

- este, de regulă, o colecție de colecționar cu personalitate, ce crede cu înverșunare în importanța și destinul unui artist, mai rar strategie investițională, acesteia fiindu-i specific mixul de portofoliu
- poate fi, frecvent, prin forța lucrurilor, denumirea dată succesiunii producției de atelier rămasă familiei artistului, ce o păstrează dintr-un mix de rațiuni, ce variază de la emoțional și preocupare colecționistică la management financiar

• **Colecția de curent / perioadă / tehnică**

- recvent întâlnită, reprezentând o opțiune lejeră, ce lasă colecționarului destulă libertate de mișcare să se preocupe activ, cu o regularitate colecționistică, de construirea colecției sale, colecția având premisele de a se alcătui și dezvolta cu viteză
- este de regulă prima tipologie de colecție accesibilă și permite varii reorientări, ce se realizează prin primeniri succesive de colecție (vânzând părți ce devin nereprezentative pentru orientarea actuală a colecției)
- spre ex.: Școala de la Baia Mare, artă contemporană, de gravură și desen, de artiști ieșeni, de avangardă etc.

• **Colecția de opere reprezentative**

- colecția dedicată operelor muzeale, socotită de colecționarii cu vechime drept cea mai respectabilă dintre colecții, este tipologia de colecție la care se ajunge prin cea mai îndelungată și dedicată muncă, constând în colecționarea doar a acelor dintre operele marilor artiști de patrimoniu care sunt reprezentative pentru creația acestora și pentru istoria artelor românești
- asemenea opere fiind și cele mai râvnite de colecționari, acestea se accesează în timp, cu răbdare, colecția desăvârșindu-se într-o viață, totodată, fiind dintre cele mai importante opere ale artiștilor celebri, colecționarea lor presupune sacrificii financiare
- de regulă colecția se construiește în cicluri, atunci când colecționarul identifică o operă a unuia dintre artiștii relevanți, având aceeași tematică cu una existentă în colecție, dar mai importantă decât aceasta, o achiziționează pe cea nouă și o vinde pe cea redundantă
- unele dintre aceste colecții au viitor muzeal, fie fiind donate de colecționari muzeelor importante, fie deschizându-se drept colecții private de utilitate publică, devenind vizitabile, după un program limitat
- atunci când astfel de opere ori, mai rar, colecții întregi ajung în piața de artă, punerea lor în vânzare constituie un adevărat eveniment

• **Colecția de descoperiri / artiști emergenți**

- e concentrează pe opere nereprezentative artistic și financiar dar însoțite de poveste, pe opere nereprezentative sau în tehnici minore ale artiștilor importanți ori pe opere de bună calitate ale artiștilor rar cunoscuți ori încă nelansați

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

- este specifică colecționarului debutant, prea puțin orientat ori cu resurse puține
  - este deschisă evoluției către forme superioare de colecționare, pe măsură ce colecționarul acumulează încredere, experiență ori resurse
  - **Colecția de portofoliu / mixul de colecție**
  - specific investitorului, ce alege mixul investițional înspre a dilua riscul de lichiditate și de trend de cotație de piață specifice colecțiilor concentrate pe o paletă limitată de artiști, dar și cu scopul de a optimiza performanțele de randament la lichidizarea portofoliului
  - se poate însă regăsi în practică și la colecționarul enciclopedic, cu gust larg, ce folosește criterii variate/multiple la alcătuirea colecției sau purul estetism – cumpăra numai ce îi place și prețuiește diversitatea
  -

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Pentru împătimiții artei, show-urile Art Basel, din Basel, Miami Beach și, mai nou, Hong Kong, sunt prilej al unei radiografii minuțioase a pieței de artă. Cei mai importanți curatori, directori de muzee, posesori de galerii și colecționari de artă sunt nelipsiții acestor evenimente, iar mișcările lor sunt urmărite cu sufletul la gură de toți cei interesați de artă. Recent, la încheierea seriei anuale de târguri, [Wealth X](#), o companie cu sediul în Singapore, specializată în analize destinate companiilor de management al activelor, a făcut publică o listă a celor mai valoroase colecții private de artă. **Potrivit studiului lor, în rândul celor 2170 de miliardari ai planetei se distinge apetitul pentru artă. Valoarea medie a unei colecții ajunge la 31 milioane de dolari, sau altfel spus, 0,5% din investiții se fac în artă. Raportul se schimbă însă, când vine vorba de vârful clasamentului, care deține, în medie, 18% din portofoliul de active, în artă.**

Cei mai mulți colecționari și-au înființat colecțiile prin achiziția unor opere în scopuri pur estetice, pentru a-și decora proprietățile. Însă pereții au devenit rapid neîncăpători, semn că s-a născut o nouă pasiune. Deținerea unei colecții de artă conferă atât beneficii emoționale, intelectuale cât și sociale, iar cei potenți financiar și-au asumat, fără reținere, terenul de joacă al artei, motivați și de întorsătura luată de piața de artă în ultimele decade, când s-a transformat dintr-o modalitate de a cheltui avuția, într-una de a o spori.

Dinamica clasamentelor de colecționari este un cumul al tuturor deciziilor majore din lumea artei, iar ultimul an nu a fost deloc unul lipsit de evenimente. O știre șoc a anului 2012 a fost anunțul Fundației Andy Warhol de scoatere la licitație a întregii colecții, în perioada imediat următoare, prin intermediul casei Christie's, stârnind îngrijorarea colecționarilor pentru un eventual exces de opere în piață, cu consecințe negative asupra prețurilor. Nu putem ignora nici recordurile înregistrate, în luna mai 2013, de artiștii americani, **Jackson Pollock ("Number 19"-1948, adjudecată pentru \$58,4 milioane), Roy Lichtenstein ("Woman with Flowered Hat"-1963, \$56,1 milioane) sau Jean-Michel Basquiat ("Dustheads"-1982, \$48,8 milioane).** La toate acestea se adaugă și decizia, deloc surprinzătoare, a lui Larry Gagosian, dealerul de artă al momentului, de a deschide o nouă galerie în Mayfair, Londra, cartierul general al magnaților ruși și din Orientul Mijlociu, decizie ce a determinat un exod al galeriilor americane către districtul londonez.

Dar întorcându-ne la subiectul articolului, colecționarii, îi trecem în revistă pe câțiva dintre cei care au reușit să adune adevărate comori de creație artistică.

Foto: Reuters/Benoit Tessier via www.forbes.com

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

François Pinault deține o colecție în valoare de un miliard de dolari, asta înseamnă doar 10,1% din totalul averii sale de 9,9 miliarde dolari. Pinault este acționar majoritar al holdingului Kering, cu un portofoliu impresionant de mărci de lux, sport și lifestyle și deține casa de licitații Christie's. Omul de afaceri francez declara, cu nostalgie, pentru Financial Times, că prima achiziție a făcut-o în 1980, o pictură de Paul Sérusier, pentru că scena bretonă îi amintea de copilărie. A început să se intereseze tot mai mult de artă, iar zece ani mai târziu a cumpărat, pentru 8,8 milioane de dolari, "Tableau Losangique II", al lui Mondrian, ce anunța rigurozitatea gustului său în materie de artă. **Astăzi, colecția sa, administrată de François Pinault Foundation, este formată din aproximativ 2000 de opere, expuse parțial în Veneția, la Palazzo Grassi, și numără cele mai mari nume ale artei contemporane, ca Damian Hirst, Jeff Koons sau Maurizio Cattelan.**

Foto: Dmitrii Ternovoi via www.forbes.com

La un miliard de euro (15,6% din totalul averii de \$6,4 miliarde) este estimată și valoarea colecției de artă deținute de premierul georgian. Potrivit Forbes, **Boris Ivanishvili** și-a început afacerile în metalurgie, servicii bancare și investiții imobiliare, pentru ca mai târziu să treacă la tranzacții cu metale prețioase și investiții în artă. Colecția excentricului miliardar, deținător al unui parc zoo, populat cu zebre și păsări flamingo, include și **celebra pictură realizată de Picasso, în 1941, "Dora Maar au Chat"**. Achiziționată în 2006, la o licitație Sotheby, în schimbul a 95 milioane de dolari, la momentul respectiv cea mai mare sumă plătită la o licitație, a dat naștere la numeroase speculații în presă, identitatea cumpărătorului fiind dezvăluită abia un an mai târziu.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

Foto: AP Photo via www.forbes.com

Eli Broad este un alt mare colecționar de artă. 16.7% din activele sale, în valoare totală de 6 miliarde de dolari, sunt investite în opere de artă. Broad este fondatorul SunAmerica Inc. și al KB Home. Octogenarul își dedică acum majoritatea timpului activităților de caritate, sprijinind procesul educațional american, dar și pasiunii pentru artă. **Noul proiect al cuplului Broad constă în deschiderea unui muzeu în districtul cultural al Los Angelesului, ce urmează să găzduiască, începând de anul viitor, colecția Eli and Edythe Broad's Art Foundation, care numără 200 dintre cei mai mari artiști americani și europeni post-moderni și contemporani.**

Foto: Scott Eells/Bloomberg via www.forbes.com

Steven A. Cohen a investit în artă 12% din averea sa estimată la 8,3 miliarde de dolari. Unul dintre cele mai intrigante personaje de pe Wall Street, inițiatorul fondului de investiții SAC Capital Advisors, este renumit pentru aviditatea cu care vânează numele mari. Și-a asigurat faima după ce și-a adăugat la colecție, în 2006, “The Physical Impossibility of Death in the Mind of Someone Living”, controversata operă a lui Damian Hirst, un rechin conservat în formol, și “Woman III” a lui Kooning contra 137,5 milioane de dolari. Cu autoritățile americane care îi suflă în ceafă, pentru o presupusă neregulă în administrarea fondului de investiții și o absență răsunătoare de la cea mai recentă ediție Art Basel Miami, părea că și-a început declinul. Dar miliardarul a surpins toți scepticii **când a achiziționat, contra sumei de 155 milioane de dolari, pictura lui Picasso “Le Reve”**. Deși interesul pentru artă pare că a apărut subit, în 2000, a reușit să adune numeroase opere emblematiche: **“Balloon Dog”**,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

sculptura lui Jeff Koons; “Peasant Girl in a Straw Hat” realizată de Vincent van Gogh, lucrarea lui Francis Bacon “Screaming Pope” și “256 Farben (Colors)” de Gerhard Richter.

Foto: David Geffen / Getty via <http://jewishbusinessnews.com>

David Lawrence Geffen se menține în vârful clasamentului colecționarilor privați chiar și după ce, în 2006, a vândut patru piese de rezistență, în valoare de 421 milioane dolari (“**Number 5**”, **Jackson Pollock** – \$140 milioane, “**Woman III**”, **Willem De Kooning** – \$137,5 milioane, “**False Start, 1959**”, **Jasper Johns**- \$80 milioane și “**Police Gazette**”, **Jasper Johns**- \$63,5 milioane). Publicațiile de specialitate susțin că 20% (1,1 miliarde de dolari) din averea fondatorului The DreamWorks Animation este investită în colecția sa de artă, pe care curatorul Muzeului de Artă Contemporană din Los Angeles o cataloga drept cea mai reprezentativă colecție de artă americană post-war. Geffen, susținător al președintelui Obama, este producător de film și muzică, deține publicația LA Times și susține universitățile americane cu donații de sute de milioane de dolari. Un personaj important, de la Hollywood până la Washington, și-a extins influența și în artă, nu doar prin colecția sa, ci și prin mobilitatea care îl caracterizează, deciziile sale, de achiziție sau de vânzare, au stârnit, nu de puține ori, valuri de succesori.

Târguri de artă

Târgul de artă, până acum câțiva ani un tip de eveniment restrâns la câteva țări occidentale precum Elveția, Marea Britanie, Olanda sau Statele Unite ale Americii, s-a transformat în

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

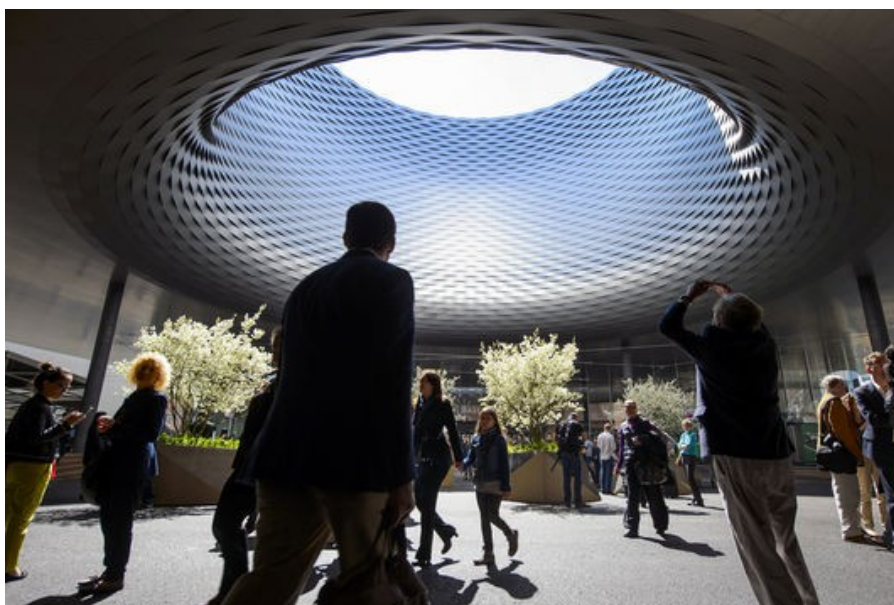
✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

ultima perioadă într-un *must have* al tuturor țărilor sau orașelor ce urmăresc să se afirme pe scena artistică internațională. Observăm această tendință în numărul și răspândirea geografică a târgurilor: [de la doar 3 în anii '70 în Köln, Basel și Bruxelles s-a ajuns la 68 în 2005 și la 189 în 2011](#), de această dată în cele mai mari orașe ale Europei, Americii de Nord și de Sud, Asiei și Australiei. În 2012, orientarea galeriilor de top din întreaga lume înspre târgurile de artă ca focus major a fost una dintre cele mai puternice tendințe, conform [raportului anual de investiții Skate's](#) din același an. Totodată, această tendință a fost catalogată de [The Art Newspaper](#) drept “cea mai semnificativă schimbare de pe piața de artă de la începutul secolului.”

Târgurile de artă internaționale sunt expoziții cu vânzare la care galerii și artiști din toată lumea aduc cele mai bune lucrări pentru a le prezenta jucătorilor importanți din piață. Prin fața sutelor de standuri se plimbă, în cadrul sesiunilor de vizionare obișnuite sau VIP, colecționari, reprezentanți ai marilor case de licitație, directori de muzee, proprietari de galerii și, desigur, publicul iubitor de artă. Clădirile somptuoase, depășind în amplitudine chiar mari muzee și purtând semnătura unor “starhitecți” precum [Herzog & de Meuron în cazul Art Basel](#), adăpostesc toate genurile artistice: pictură, fotografie, bijuterie, antichități, obiecte de colecție și instalații. Aici sunt lansați artiști tineri și este consolidată cariera artiștilor consacrați, se planifică expoziții în muzee și se schimbă cărți de vizită cu mari clienți internaționali. Nu e, deci, de mirare că târgul de artă s-a impus în ultimii ani ca punct nodal în infrastructura pieței de artă internaționale.

Noua clădire Art Basel proiectată de Herzog & de Meuron

Proliferarea vertiginoasă a târgurilor de artă transformă, însă, relația tradițională dintre galerii și piața de artă. Pe de o parte, platformele de promovare și comercializare precum Art Basel, Frieze sau Viennafair oferă posibilitatea obținerii unui volum mult mai mare de vânzări decât cel pe care galeriile l-ar putea atinge operând strict la nivel local. Lunile mai și iunie în care se desfășoară “maratonul” târgurilor Frieze New York-Art Basel Hong Kong-Art Basel aduc

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

galeriilor o parte substanțială a profitului anual. De exemplu, Gagosian a dus la târgul ArtRio din 2012 obiecte de artă în valoare totală de \$130 milioane, aproximativ 13% din profitul obținut de galerie în anul anterior. Totodată, târgurile dau ocazia galeriilor mici și mijlocii – piesa de rezistență a sectorului – să se întâlnească și să învețe din experiența celorlalte (New York Times), elemente necesare pentru a se putea adapta cu succes în fața galeriilor franșizate ca Gagosian sau Pace.

Un alt beneficiu al participării galeriilor și al tuturor celorlalți *stakeholderi* la târgurile internaționale de artă privește ocazia rară de a vedea alături de cea mai bună artă a momentului, o varietate de lucrări excepționale aflate în mod obișnuit în colecții private. Caracterul unic al acestui tip de eveniment este cu atât mai pregnant cu cât, în prezent, muzele trebuie să concureze pentru lucrări cu investitori ce dispun de resurse mult mai ample, precum mari instituții financiare sau colecționari bogați. Însă muzele nu se confruntă numai cu reduceri drastice de buget. Ele mai trebuie să concureze și cu muzele private pe care marii colecționari le-au construit sau urmează să le construiască pentru a-și expune colecțiile (de pildă, Muzeul Crystal Bridges, fondat de moștenitoarea imperiului Walmart, Alice Walton), în loc să le doneze muzeelor publice, cum se obișnuia până la începutul anilor 2000.

Crystal Bridges Museum of American Art

Pe de altă parte, galeriile sunt obligate să participe la numeroase târguri pentru a-și păstra afacerea, un stres suplimentar ce se răsfrânge și asupra artiștilor, care trebuie să creeze mai mult în mai puțin timp pentru a putea avea ce expune la târguri. Într-o piață ce stă sub semnul tendinței de “fairification”, pentru ca o galerie să aibă succes pe termen lung (la târguri și în afara lor), ea trebuie să se extindă și să găsească un echilibru între arta privită ca o investiție tradițională și arta asumată ca misiune socio-culturală. Conform Skate’s, „Nevoia crescândă de a identifica noi colecționari de artă și noi surse de capital circulant fac dificilă, dacă nu chiar imposibilă, desfășurarea activității dealerilor de artă exclusiv pe plan local. Galeriele

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

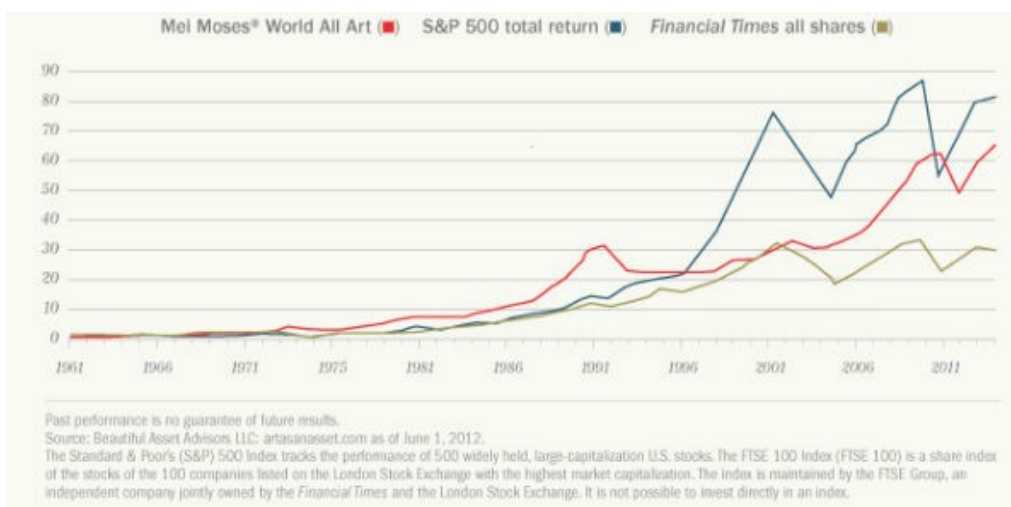
Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

neprofitabile, care nu știu să gestioneze riscurile și care nu își adaptează oferta la gustul cumpărătorilor internaționali vor dispărea încetul cu încetul. O galerie de succes trebuie să obțină acces la finanțare externă stabilă și să aibă abilitatea de a opera pe plan internațional prin participarea la cât mai multe târguri, reprezentarea în cât mai multe locuri din lume și crearea unei echipe de management care să aibă atât abilități artistice, cât și comerciale [...] Aceste transformări ar putea schimba pentru totdeauna tradiția de secole a vânzării de artă asociate cu vinderea accesului la o clasă privilegiată.” ([Skate](#))

Evoluția randamentului 1961-2011: Indicele de Artă Mei Moses vs. S&P 500 și FTSE

Importanța capitală a târgurilor este fără îndoială simptomul unei culturi globale în perpetuu extindere, dar și un rezultat al statutului privilegiat al pieței de artă în contextul crizei economice internaționale. Deși acest sector nu a fost într-un totu ferit de o scădere a investițiilor și vânzărilor, el a continuat totuși să fie profitabil pentru marii cumpărători: [indicele de artă Mei Moses indică o slabă corelație între artă și alte clase de active](#), iar beneficiul investitorilor s-a ridicat la 11% în 2011. De asemenea, Benjamin Mandel, economist la Federal Reserve Bank of New York, a demonstrat într-un studiu numit “[Investment in Visual Arts: Evidence from International Transactions](#)” că evoluția pieței de artă nu trebuie prognozată pe baza stării economiei internaționale, ci pe baza averilor HNWI (high-net-worth individuals): “Relația istorică dintre economia globală și tranzacțiile cu artă este destul de normală în momentul de față. Acel venit pe care persoanele foarte bogate îl cheltuie pe artă se menține la un nivel constant—pur și simplu au mai mulți bani.” ([The Art Newspaper](#))

La final vă oferim o scurtă prezentare și o periodizare a celor mai remarcabile târguri de artă la nivel global. Clasamentul este realizat în funcție de vechime, numărul de vizitatori, numărul de galerii participante și gradul de internaționalizare și reputație al fiecărui eveniment.

[TEFAF](#) (The European Fine Art Fair) @ Maastricht, NL, 14-23 martie 2014

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

TEFAF a fost lansat în forma sa actuală în anul 1988, prin fuzionarea Târgului de Arte Frumoase Pictura, apărut în 1975, și a târgului de antichități Antiquair International, apărut în 1982. Descriș de către organizatori drept „târgul care definește excelența în artă”, oferta enciclopedică a TEFAF include picturi ale Vechilor Maeștri, antichități, artă modernă și contemporană, precum și bijuterii și design din secolul XX. Aduse de peste 260 galerii din 20 țări, toate obiectele expuse în incinta târgului sunt supuse unui riguros control al autenticității. La procesul de evaluare iau parte peste 175 de experți internaționali din 29 de categorii diferite, fiecare examinând lucrările în funcție de calitatea, autenticitatea și starea lor de conservare. Peste 80.000 de vizitatori au fost prezenți la TEFAF în 2013.

[Art Basel @ Basel, CH, 19-22 iunie 2014](#)

Descriș de *The Art Newspaper* ca „[târgul pe care lumea artei chiar, chiar nu îl poate rata](#)”, Art Basel este cel mai spectaculos *show* internațional de artă modernă și contemporană din lume. Organizat începând cu 1970 în liniștitul orașel Basel de la confluența graniței elvețiene, franceze și germane, Art Basel s-a poziționat rapid ca unul dintre cele mai importante evenimente de profil pentru dealerii de artă, colecționarii, curatorii și iubitorii de artă de pretutindeni. De asemenea, târgul expune cele mai bune lucrări internaționale și oferă cel mai bogat program de conferințe și evenimente și activități conexe. În 2002, conceptul Basel a fost recreat în Miami, în cadrul târgului Art Basel Miami Beach (5-8 decembrie 2013), care a devenit în scurt timp unul dintre cele mai populare evenimente din acest oraș. Mai mult de 2.500 de artiști reprezentați de peste 300 de galerii din 36 țări sunt prezenți aici în fiecare an, iar lucrări semnate de nume sonore din arta modernă sunt expuse alături de lucrări realizate de artiști tineri aflați în plină ascensiune.

[Art \(Basel\) HK @ Hong Kong, China, 15-18 mai 2014](#)

Înființat în 2008 de către Sandy Angus și Tim Etchells, ArtHK (the Hong Kong International Art Fair), este deținut în proporție de 60% de Grupul MCH, deținătorul Art Basel și Art Basel Miami Beach. Începând cu 2013 poartă numele de Art Basel Hong Kong. ArtHK este cel mai mare târg de artă din Asia, cu mai mult de 260 de galerii din peste 38 de țări și aproximativ 67.000 de vizitatori.. Se remarcă prin lucrări deosebit de valoroase și instalații de mari dimensiuni ce îmbină arta orientală cu cea occidentală. Licitația de primăvară Christie's din Hong Kong este organizată în aceeași perioadă cu Art HK, această săptămână fiind, deci, cea mai indicată pentru a descoperi noile trenduri din peisajul artistic chinez.

[Frieze @ Londra, UK, 17-20 octombrie 2013](#)

Deși Frieze și-a făcut debutul doar în anul 2003, extraordinara concentrare de artiști, curatori, colecționari, galeriști, critici și iubitori de artă contemporană prezenți aici a reunit peste 60.000 de vizitatori în Regent's Park în fiecare din ultimii patru ani. Târgul se concentrează pe creațiile artiștilor în viață, astfel încât atrage atât colecționari cu tradiție interesați de arta contemporană, cât și colecționari tineri în căutare de lucrări accesibile ca preț, dar cu înalte calități estetice. Prima ediție Frieze New York, o subsidiară a Frieze Londra, a avut loc în

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2 @ clio@spiruharet.ro
☎ 021.455.1720 🌐 www.clio.spiruharet.roCLIO
POSDRU/156/1.2/G/139498

2012, pe Randall's Island și urmărește să dea o notă internațională scenei artistice newyorkeze.

[VIENNAFAIR](#) @ Vienna, AUS, 10-13 octombrie 2013

VIENNAFAIR este cel mai mare târg de artă contemporană din Austria. Axat pe regiunea Europei Centrale, de Est și Sud-Est, târgul a fost fondat în anul 2005 de către Reed Messe Wien GmbH pentru a promova Viena ca centru artistic și a da galeriilor locale ocazia de a-și crește volumul de vânzări și a se face remarcate pe piața de artă. Deși colecția expusă la VIENNAFAIR este mai restrânsă, aceasta însumează lucrările celor mai buni artiști din regiune. Alături de expoziția cu vânzare VIENNAFAIR a inclus încă de la început conferințe, dezbateri, interviuri și expoziții pe teme specifice, curatoriate de nume răsunătoare din domeniu. De pildă, în 2012 s-a organizat o expoziție tematică dedicată instalațiilor și artei audio-video cu piese din colecții private, care să ofere publicului acces la o perspectivă personală, subiectivă a colecționarilor. Alte expoziții au vizat arta contemporană turcă în 2011 și arta rusă în 2012, iar programul VIENNA Quintet a adus în atenția vizitatorilor arta din cinci foste țări sovietice: Azerbaijan, Belarus, Georgia, Kazakhstan și Ucraina.

[The Armory Show](#) @ New York, 6-9 martie 2014

Unul dintre cele mai importante târguri internaționale de artă modernă și contemporană, precum și unul dintre cele mai importante evenimente din lumea artei newyorkeze, The Armory Show se organizează în Manhattan, în fiecare martie începând din anul 1994. Numele târgului este un omagiu adus legendarei expoziții eponime din 1913, când arta europeană de avangardă – fauvistă, cubistă și futuristă – a fost adusă pentru prima oară în America, la Institutul de Artă din Chicago, iar mai apoi la The Copley Society of Art din Boston. Târgul oferă un excepțional program de evenimente artistice și expoziții care însoțesc lucrările expuse la standurile celor mai renumite galerii ale lumii.

Alte târguri importante:

[ArtRio](#) @ Rio de Janeiro, Brazilia, 5-8 septembrie 2013

[Art International Istanbul](#) @ Istanbul, Turcia, 16-18 septembrie 2013

[Korea International Art Fair \(KIAF\)](#) @ Seoul, Coreea de Sud, 3-7 octombrie 2013

[Foire International d'Art Contemporain \(FIAC\)](#) @ Paris, FR, 24-27 octombrie 2013

[Contemporary Istanbul](#) @ Istanbul, Turcia, 7-10 noiembrie 2013

[Artissima](#) @ Torino, IT, 8-10 noiembrie 2013

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

[Paris Photo](#) @ Paris, FR, 14-17 noiembrie 2013

[Shanghai Art Fair](#) @ Shanghai, China, 14-17 noiembrie 2013

[Scope Miami](#) @ Miami, SUA, 2-8 decembrie 2013

[LA Art Show](#) @ Los Angeles, SUA, 15-19 ianuarie 2014

[Zona MACO](#) @ Mexico City, MX, 5-9 februarie 2014

[ARCO Madrid](#) @ Madrid, ES, 25 feb. – 1 mar. 2015, Preview pe [Artsy.net](#)

[MiArt Milan](#) @ Milano, IT, 28-30 martie 2014

[Art Cologne](#) @ Köln, DE, 10-13 aprilie 2014

[Paris Photo](#) @ Los Angeles, SUA, 25-27 aprilie 2014

[Arte BA](#) @ Buenos Aires, Argentina, 24-27 mai 2014

[India Art Fair](#) @ New Delhi, India, 30 ianuarie-2 februarie 2014

[Art Rotterdam](#) @ Rotterdam, NL, 6-9 februarie 2014

[Volta New York](#) @ New York, SUA, 6-9 martie 2014

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2
☎ 021.455.1720

@ clio@spiruharet.ro
🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Bibliografie

Selling your art in on-line galleries

<https://www.youtube.com/watch?v=MC8rob8J81k>

What galleries won't tell you

<https://www.youtube.com/watch?v=so1oTUpmT74>

Art galleries Hang out

<https://www.youtube.com/watch?v=YuK2nZRSGpk>

How to identify collectors

https://www.youtube.com/watch?v=QoX6Ngj_Bew

The business of Art

<https://www.youtube.com/watch?v=vU5ddqgb8k>

Art pricing

https://www.youtube.com/watch?v=6bLaZNSiQ_g

How to price your art work

<https://www.youtube.com/watch?v=EtrIU5PEbpU>

How to price a painting

<https://www.youtube.com/watch?v=xX29idkuan8>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

6 tips on marketing your art

<https://www.youtube.com/watch?v=7YeM6b-ifNc>

Casa de licitație Alis. Retrospectivă. Pictură și sculptură

Casa de licitații Artmark: cataloage de licitație

Michael Findley: *The Value of Art: Money. Power. Beauty*, Jean Marie Schmitt: *Le marche de l'art*

Petre Oprea: *Unele aspecte ale comerțului de artă bucureștean în secolul XX*

Jillian Poole: *Managementul pe bani*

Raymonde Moulin: *Le marche de l'art.*

Sarah Thornton: *Seven Days in the Art World*

Richard Polsky: *I sold Andy Warhol*

Ioan Oprea: *Transmuseographia*

Ioan Oprea: *Managementul activităților muzeale*

Vasile Zecheru: *Managementul în cultură*

Dirk Boll: *Art for sale*

Bob Nickas: *Collecting Diary*

Ethan Wagner and Thea Westreich Wagner: *Collecting Art for Love, Money and More*

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, parter, cam.4, București, sect. 2

@ clio@spiruharet.ro

☎ 021.455.1720

🌐 www.clio.spiruharet.ro

CLIO

POSDRU/156/1.2/G/139498

Avizat,

Numele expertului

Numele managerului de proiect

Conf. univ. dr. Ruxandra Dreptu

Prof. univ. dr. arh. Iuliana Ciotoiu

Semnatura

Semnatura

Data

Data